

dövas

Sveriges Dövas Riksförbund

nr 4- 2009

TIDNING

USA special

– dövhet inget
hinder för jobb

Han slår ett
slag för
landets
dövidrott

Åland
– ön
med
fyra
döva

DUELLEN:
Ska dövhet kunna botas?

Tidskrift för
**SVERIGES DÖVAS
RIKSFÖRBUND**
Grundad 1890

Utgivning 2009

Nr	Manusstopp	Utgivning
5	fre 7 aug	to 3 sept
6	fre 11 sept	to 8 okt
7	fre 16 okt	to 12 nov
8	fre 20 nov	to 17 dec

Prenumeration och adressändring

medlem@sdrf.se
Agneta Skagerstrand, SDR
Box 300, 793 27 Leksand
texttelefon 0247-641 49
fax 0247-151 03
Prenumerationspris 300 kr/år

REDAKTION

Adress

Dövas Tidning, SDR
Förmansv. 2, plan 6
117 43 Stockholm
dovas.tidning@sdrf.se

Ansvarig utgivare

Helena Fremnell Ståhl

Chefredaktör

Åsa Möller
asa.moller@sdrf.se
taltelefon/SMS: 0708 40 45 41

Reportrar

Tomas Lagergren, Örebro
tomas.lagergren@sdrf.se
3G-mobil 0735 130199

Niclas Martinsson
niclas.martinsson@sdrf.se
3G-mobil 0738 333060

Frilansreportrer

Lennart Tjärnström
lennart.tjarnstrom@sdrf.se
texttelefon: 08-649 71 03
3G-mobil 0735 009769

Layout

Åsa Möller

Annonser

Bokas och lämnas till
Björn Holmberg
Box 70, 548 22 Hova
telefon 0506-351 26
fax 0506-301 67
sdrannons@sdrf.se
Förenings- och intermannonser
bokas och lämnas till redaktionen

Upplaga: 5800 ex
Tryck: Hedemora Tryck
ISSN 1402-1978

sid 9

sid 17

sid 10

sid 20

sid 4

sid 24

Innehåll

OMSLAG: ANDREAS HED UNDER DÖVIDROTTSSPELEN. FOTO: TOMAS LAGERGREN

4 Roine Mattsson – stadigt förankrad med fötterna i den åländska myllan

6 Finland får nytt tolksystem

7 Seger för teckenspråket när språklagen klubbades igenom av riksdagen

8 ENKÄTEN: Vilket är ditt smultronställe i sommar?

9 Kunglig glans när Manillaskolans 200-årsjubileum invigdes

10 Stockholm leder Jakten på Total Tillgänglighet

11 DUELLEN: Ska dövhet kunna botas?

12 USA-special: Att vara döv i USA, sid 12-15

16 Ögonblick – bildreportage från Dövidrottsspelet i Örebro

18 bildtelefoni.net utökar

20 "Den blomsterid nu kommer, med bot och lindring stor?"

22 UNG: Rapport från förbundsstämman

24 Teckenspråkets dag lockade många

25 FÖRBUND & FÖRENING:

27 DEBATT: "Champagnefirandet får vänta"

28 INSÄNDARE: "Fel om CI-klinikerna – visst informerar dom!"

30 KRÖNIKA: Audismen – kan den skapa nya och positiva krafter?

Kampen för teckenspråket går vidare

När ni läser detta har SDR just valt en ny ordförande. Jag kan se tillbaka på en fantastisk tid i dövörelsen, och ett av mina sista tal höll jag på Manillaskolans 200-årsjubileum. Skolan ska erbjuda tvåspråkighet i en teckenspråkig miljö. Denna miljö måste bevaras. Det har varit min ledstjärna under alla år som ordförande, och det är min övertygelse att det också är den viktigaste frågan i framtiden.

Hur kan jag vara så säker?

Under 50-60 talens "hörapparaternas glansdagar" trodde man att dövheten kunde utrotas. Många döva/hörselskadade placerades i hörande skolor, men hamnade i utanförskap. Det är tragiskt att se att samma argument återkommer idag, nu med CI som "ska göra döva hörande".

1970 fick SDR en plats i Skolöverstyrelsens "Teckenspråksnämnd" om teckenspråkets plats i dövundervisningen. Det var en viktig markering eftersom det i läroplanen så sent som 1969 framgick att "kunskap får stå tillbaka för talträning".

70-talets forskning ledde till att "dövas teckenspråk är ett eget språk med egen grammatik", och att teknad svenska är ett konstruerat och onaturligt språk, som inte används bland döva. Svenskt teckenspråk blir ett ämne på Stockholms universitet.

Dövmedvetandet växer, vi får teckenspråk i TV, och Tyst Teater etableras. Föräldrar får rätt att lära sig teckenspråk och 1981 erkänner Riksdagen teckenspråket. Fler döva/hörselskadade börjar läsa på universitet och antalet teckenspråkstolkar ökar.

1991 inrättas världens första professur i teckenspråk på Stockholms universitet.

1993 får vi in teckenspråk i FN:s standardregler och anordnar ett internationellt symposium om dövas tvåspråkighet i Stockholm. Sen börjar kampen i Europarådet för ett erkännande av nationella teckenspråk som minoritetsspråk. Riksdagen anser att teckenspråk inte uppfyller kriterierna för minoritetsspråk, och tillsätter utredningen Teckenspråk och teckenspråkiga, klar 2006.

Ett framsteg! Nu gällde det bara att omsätta utredningen till handling!

2008 ratificeras FN-konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionshinder, där teckenspråket har en stor plats. Ytterligare steg framåt!

Teckenspråket ingår i Svenska språkrådet och SDR arbetar för att nordiska teckenspråk ska ingå i Nordiska språkkonventionen.

Och så: Sveriges riksdag fattar den 20 maj 2009 beslut om den Svenska språklagen, där svenskt teckenspråk får en ställning motsvarande minoritetsspråk.

Vilken resa! Har vi nu nått målet? Nej, men nu är grunden lagd.

Nu börjar arbetet för att teckenspråket blir känt och accepterat som språk för teckenspråkiga..

Ett besvärligt hinder på vägen är att regeringen tar tillbaka de 2,8 miljoner i teckenspråksstöd, som har varit en förutsättning för utvecklingen. Regeringen har inte förstått att utan SDR hade Sverige inte varit världsledande inom teckenspråkig utveckling. I skrivande stund för vi intensiva diskussioner med ansvariga regeringstjänstemän för att uppmärksamma dem på vad som händer om SDR inte har ekonomiska möjligheter att fortsätta arbetet.

Teckenspråket kan inte ses bara ur ett språkperspektiv, utan också ur ett tillgänglighetsperspektiv och ett demokratiperspektiv. Det finns ingen motsvarighet till den teckenspråkiga gruppen, och det är troligen därför det är svårt att få förståelse för dövas och hörselskadades situation och teckenspråkets roll. Idag finns framför allt *en* organisation som företräder den teckenspråkiga gruppen och det är Sveriges Dövas Riksförbund.

Jag är stolt över det SDR har åstadkommit under mina år som ordförande. Det är med blandade känslor jag nu lämnar styrelsearbetet, men mitt hjärta kommer alltid att finnas hos SDR, och jag önskar er alla lycka till med den fortsatta kampen för teckenspråket.

LARS-ÅKE WIKSTRÖM

*SDR – Sveriges Dövas Riksförbund

*CI – cochlear implantat

SDR hemsida: www.sdrf.se
E-post: sdr@sdrf.se

SDR Stockholm
Adress:
SDR, Förmansvägen 2, plan 6
117 43 Stockholm
Tel. vxl: 08 442 14 61
Texttel. vxl: 08 442 14 60
Fax: 08 442 14 99

SDR Leksand
Adress:
SDR, Box 300
793 27 Leksand
Tel. vxl: 0247-641 00
Texttel. vxl: 0247-641 01
Fax: 0247-151 03

Förbundsordförande
Lars-Åke Wikström
law@sdrf.se
Texttel. 08 442 14 63
3G-mobil 0735 033349

Informationschef
Helena Fremnell Ståhl
hfs@sdrf.se
Tel. 0247 64147
Tel. (tal/SMS) 070 215 46 33

Generalsekreterare
Tord Lind
tord.lind@sdrf.se
Texttelefon 08-4421480
Mobil/SMS 0738 371794

Material till Slingan
slingan@sdrf.se
Telefax 0247-151 03

Bli stödmedlem
medlem@sdrf.se

Försäljningsavdelning
shop@sdrf.se
Taltelefon 0247-140 65
Texttelefon 0247-100 24
Fax 0247-141 35

Sveriges Dövas Pensionärsförbund
karl-erik.karlsson@sdrf.se
Texttelefon 08-89 44 23

Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Texttelefon 08-442 14 96
Fax 08-442 14 97
sdu@sdrf.se

Västanviks Folkhögskola
Box 300, 793 27 Leksand
Texttelefon 0247-641 01
Taltelefon 0247-641 00
Fax 0247-101 65
www.sdrf.se/vv

SDR plusgiro: 90 00 24-1

Roine Mattsson – stadigt förankrad i

DT BESÖKER...

... ROINE MATTSSON PÅ ÅLAND

Roine Mattsson valde att stanna kvar på Åland. Detta till skillnad från många andra som lämnade ön för fastlandet i väster eller öster. Förklaringen stavas kärlek till den kontrastrika naturen trots att få döva ålänningar finns.

Tempot är nerskruvat, stämningen avspänd och fotstegen som ålänningarna tar är lugna. Förbudsskyltar mot stress hade nästan kunnat tas fram. Luften är frisk och kall. Roine Mattsson parkerar bilen utanför sitt lilla hus. Han går till brevlådan. Där ligger ett tjockt, vadderat kuvert. Inuti finns ett VHS-band. Brevet innehåller ett videomeddelande från det finska dövförbundet. Han bär det under armen medan han stiger in i sina föräldrars villa, som ligger sida vid sida med hans, precis som broderns villa, som ligger på andra sidan.

I köket väntar bland annat potatismos som bjuder på tuggmotstånd, vilket avslöjar att det är hemmagjort. Råvaran kommer direkt från gården. Roine Mattssons bror Tage har stora odlingar, främst lök och potatis.

– Den här laxen är åländsk och utsökt. Du måste smaka på den, säger Roine Mattsson, och tar upp mjölkglaset.

Bredvid honom sitter hans pigga föräldrar. Ibland äter han middag hos dem, ibland hos brodern och ibland hemma hos sig själv.

Roine föddes 1956 på gården i Överby. Så småningom började han i en dövskola för finlandssvenskar i Borgå.

– Skolan var hemsk. Den såg ut som ett fängelse med staket runtomkring, berättar Roine Mattsson.

Han fick åka hem på loven vid jul och påsk, oftast med flyg. Efter tio år i Borgå flyttade han tillfälligt till Örebro. Där studerade han till snickare i en yrkesskola i två år. Någon sådan för döva finlandssvenskar fanns inte i Finland. Han stortrivdes. Äntligen hade han en friare tillvaro.

Efter middagen går vi till hans lilla hus som vetter ut mot en kvarn. I vardagsrummet visar han ett sidobord i trä som han själv gjort. När Roine hade arbetat som snickare i fem år, råkade han ut för en bilolycka som gjorde att han inte kunde fortsätta i yrket. Foten blev illa skadad.

På ena väggen hänger en rådjurstrofé, på de andra väggarna planscher på lättklädda kvinnor. På soffbordet står en bärbar dator. Den är ny. Han har fått den genom projektet Åland, som initierats av föreningen Finlandssvenska teckenspråkiga (*se sid 8*). Tanken är att han ska kunna kommunicera via videochatt med omvärlden. Isoleringen ska brytas. Något som varit till stor glädje för honom.

– Det är dock lite svårt att lära sig hur en dator ska användas, tycker han.

Intill köket finns, självklart för en ålänning som han, en bastu.

Vi kliver ut i regnet och färdas i hans bil genom skogen, som närmast liknar ett träsk. Ganska snart stannar Roine och växlar till back-läge.

den åländska myllan

Den kontrastrika naturen och jobbet på stenkrossen är det som håller Roine Mattsson kvar på Åland.

– Jag såg nyss en älg, men den hann springa iväg, säger han och berättar att han ofta ser älgar och andra djur på Åland.

Ett otal älgstörnar finns längs vägen. Så småningom ser vi två rådjur passera oss. Vi är nu framme vid hans sommarstuga. Den ligger vid vattnet som glänser och är lugnt. Här brukar han ibland sova, som när han vill fiska till exempel. Vi står på klipporna. Roine Mattsson betraktar skärgårdsmiljön. Den är en av anledningarna till att han inte flyttade till fastlandet.

– Sedan är det ju lätt att ta sig till Finland eller Sverige, säger Roine, som inte har någon egen familj.

På frågan om han saknar att träffa någon, svarar han att han trivs med att vara själv.

Minst tre döva finns på ön. Roine Mattsson brukar inte umgås med dem. Alla bor på olika ställen.

Dagen därpå åker vi till hans arbetsplats, en anläggning där stenar krossas i flera led och sedan används till vägbyggen. På lilla Åland finns hela fem sådana platser. Roine kör lastbil. Han tar upp en hög stenar i ett månliknande landskap. Sedan kör han upp till den första stationen och väller ut såväl stora som små stenbiter. Maskinen gör dem mindre sekundsnabbt. Kraftiga vibrationer märks. Det bildas damm som letar sig igenom munnen och smakar nästan som sand. Stenarna blir allt mindre medan de passerar olika stationer.

Åter till kvällen innan. Då sa Roine Mattsson att det inte var någon skillnad att bo på Åland på andra tider än sommar.

– Allt rullar på som vanligt. Jag jobbar och så.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

FAKTA OM ÅLAND

Åland har självstyre med finländsk statstillhörighet

Invånare: 27.157 (2007)

Antal öar: 6.757, varav cirka 60 bebodda

Area: 13.517 km²

Språk: svenska (officiellt språk). De flesta behärskar engelska och även finska i viss mån.

Källa: Ålands landskapsregering.

Darren Frazier (t.v.) och Håkan Westerholm.

Projekt som ger möjlighet till sociala kontakter

■ Samtidigt som Dövas Tidning besökte Åland, var två representanter från föreningen Finlandssvenska teckenspråkiga där, ordförande Håkan Westerholm och projektkoordinator Darren Frazier.

De arbetar med projektet Åland som går ut på att stödja och utbilda döva, hörselskadade och deras anhöriga på olika områden. Det kan vara att ge instruktioner i hur man videochattar och när en tolk via internet. Fyra döva ålänningar ingår i projektet. Nyligen har bärbara datorer delats ut till dem. Projektet handlar också bland annat om att ge döva ålänningar kommunikation på teckenspråk, hjälpa dem med myndighetskontakter och försöka se till att de alla kan träffas över en fika. I vanliga fall brukar de inte mötas. Besök från föreningen görs ungefär en gång i månaden.

– Man kan säga att vi är som en "Hot line" (heta linjen) som döva ålänningar kan kontakta när de vill något, säger Darren Frazier.

Projektet initierades av föreningen Finlandssvenska teckenspråkiga som i sin tur etablerade en lokal förening för att få medel: Ålands teckenspråkiga.

Projektet finansieras av PAF, en offentligt rättlig förening på Åland vars mål är att samla medel för allmännyttiga ändamål genom att erbjuda penningspel för allmänheten.

Projektet sträcker sig fram till 31 december i år. Förhoppningen är att detta kan fortsätta även nästa år. Tanken är att starta en djuplodande dokumentation av det finlandssvenska teckenspråket som enligt Darren Frazier kan vara på väg att dö ut. I sommar börjar en mindre dokumentation, men då bara på "ytan". En annan plan är att de döva ålänningarna ska komma till Dövas dag i Örebro i september.

NICLAS MARTINSSON

Roine Mattsson och Håkan Westerholm videochattar med varandra.

Dövas Tidning tar en titt på våra grannländers tolksystem. Vi har avverkat Danmark och Norge i föregående nummer. Nu har turen kommit till Finland.

Nytt tolksystem i Finland

Ett stort skifte väntar i Finland nästa år. Staten tar över som huvudman för hela tolkservicen. Förhoppningen är att ett rättvisare system skapas.

Döva finländare kan få tolk i minst 180 timmar om året och dövblinda 360. Det är vad lagen säger. Enligt det finska dövförbundet, KL, har timantalet ofta blivit ett maxtak.

– Begreppet vardagstolkning innefattar även arbetsplats här. Det har ibland varit svårt att få tolk till sitt jobb när 180 timmar har tagit slut, säger Pirkko Selin-Grönlund, chef för teckenspråksenheten vid KL.

Tolkservicen betalas av landets över 320 kommuner. Staten finansierar cirka en tredjedel av kostnaderna. Den som önskar tolk ska först ansöka hos sin socialbyrå i hemkommunen med ett bifogat läkarintyg. På frågan om hur olika bedömningar de beslutande myndigheterna gör, svarar Aini Kimpimäki, överinspektör vid social- och hälsovårdsministeriet:

– Lagen hjälper. Tillämpningen är ganska homogen i stora saker, men varierar i små saker.

Pirkko Selin-Grönlund upplever att tolkservicen inte är helt jämn i Finland. På vissa håll kan en brukare enligt henne få ha två tolkar till situationer som tar mer än två timmar, men inte på andra håll. Det är inte i hela nationen som dövblinda kan få välja vilken tolk de vill ha.

Anledningen till att statliga FPA, folkpensionsanstalten, tar över tolkservicen nästa år, är enligt Aini Kimpimäki att jämna ut tolksystemet. Något som inte helt tas emot med jubel av KL.

– Det är synd att tolkservicen fortfarande sorterar under handikappkategorin eller under social- och hälsovårdsministeriet, säger Pirkko Selin-Grönlund, som helst vill se att den nya tolkservicelagen ska innehålla ord som "teckenspråkiga" och "interaktion".

Nu bereds lagförslag för fullt hos regeringen. KL ser dock med spänning på dem och hoppas att tolksystemet utvecklas ännu mer.

I dag finns drygt 700 tolkar, men bara 450 av dem jobbar. De arbetar i tolkcentraler, företag eller frilansar. Tolkar som kan tala finlandssvenska och finlandssvenskt teckenspråk är en stor brist, enligt Aini Kimpimäki. I Helsingfors finns en tolkfirma, Signline, som samägs av KL och Helsingfors dövförening; något sådant bolag finns inte i Sverige. VD:n är döv. Enligt dem själva har brukare stort inflytande.

Tolkbristen varierar, enligt regeringen. På vissa ställen är den bara 1%, på andra är den större.

Prioriteringsordningen ska vara likadan hos alla landets tolkcentraler enligt Åbo stads kommunala tolkcentral, som anser att alla tolkuppdrag är lika viktiga. Akuta beställningar kommer enligt dem självklart först. Om alla tolkar är upptagna, frågar de sina brukare om det är OK att de avbryter tolkningen och till exempel åker till sjukhuset.

NICLAS MARTINSSON

Hallå där ...

... Eeva Tupi, 25 år, juridikstuderande, bosatt i Helsingfors.

• Hur ofta beställer du tolk?

– Jag har alltid studerat med tolk bland hörande. Just nu går jag på universitet. Så det är där jag oftast använder tolk. Ibland beställer jag också tolk för att göra mina ärenden, som läkar- eller teaterbesök.

• Hur ofta får du tolk?

– På universitetet, där jag går, har jag alltid fått tolk, förutom i de fall då tolken var sjuk eller borta av någon annan anledning. När det gäller tolkning utanför sko-

lan, beror det bland annat på när jag beställer. Ibland är det nödvändigt att be om tolk i god tid, minst en vecka innan. Men jag har också haft tur som fick tolk samma dag som jag beställde.

• Hur tycker du att det finska tolksystemet fungerar?

– Jag känner att det är lättare att få tolk nu när antalet tolkar har ökat under de senaste åren. Det vi istället borde ägna större uppmärksamhet åt är tolk kvaliteten. I min framtida karriär kommer jag att behöva en tolk på heltid. Jag undrar om jag måste kämpa för det? Det är ju en rättighet som borde vara självklar för oss döva om vi ska vara jämställda med andra medborgare.

NICLAS MARTINSSON

Finland

Helsinki

Tallinn

"Det här är lika stort som 1981"

Lägg 20 maj 2009 på minnet. Den här dagen togs ett historiskt beslut i riksdagen.

Nu finns teckenspråket reglerat i lagen.

Suzanne Albihn, intressepolitisk sekreterare hos SDR.

Ragnar Veer, ombudsman, SDR.

Förväntansfulla döva satt i riksdagens åhörarläktare. Först var riksdagsledamöternas stolar relativt tomma. Sedan fylldes de en efter en. Debatten om språklagen sändes direkt på riksdagens hemsida med en tolkruta och även i SVT. Kulturminister Lena Adelsohn-Liljeroth (M) var en av dem som talade. Hon utbrast "Äntligen kan vi få en språklag!". Sedan klubbades den igenom och träder i kraft från och med 1 juli 2009.

Suzanne Albihn, intressepolitisk sekreterare hos SDR, jublade över beslutet. Hon menar att lagen är av stor betydelse för förbundet och döva:

– Tidigare har vi inte haft någon lag att hänvisa till, men nu kan vi göra det. Vi kan peka på lagen och säga att samhället har ansvar för att vi ska få använda vårt första språk på olika områden, till exempel i vården.

Bredvid henne satt Ragnar Veer, ombudsman från SDR. Han anser att dagen – 20 maj 2009 – är lika stor som Milanokongressen 1880 som var förödande för döva. Där beslöts att oralism skulle vara den rådande undervisningsmetoden. Suzanne Albihn inflikade:

– Och så är det här lika stort som 1981 när riksdagen erkände teckenspråket som dövas första språk! Det råder inte längre någon tveksamhet om att

teckenspråk är ett språk.

Språklagen är inte tvingande och ger inte automatiskt döva rätt till att använda teckenspråk i olika samhällsfunktioner. Men den innebär, enligt Ragnar Veer och Suzanne Albihn, att SDR kan hänvisa till den i sitt fortsatta intressepolitiska arbete inom olika områden, till exempel vård och omsorg, förbättrad tolkservice och utbildning.

Språklagen går ut på att det svenska språket ska vara huvudspråk och att de nationella minoritetsspråken – finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska – tillsammans med det svenska teckenspråket ska skyddas och främjas.

Samtidigt som Ragnar Veer och Suzanne Albihn är glada över den historiska händelsen, har de blandade känslor. Bidraget på 2,8 miljoner kronor från regeringen – som kallas Teckenspråkspengarna – dras in helt från och med år 2011.

Detta, och det faktum att SDR har fått högre pensionskostnader – gör att upp till 12 heltidstjänster måste försvinna.

Hur det framtida arbetet med att stärka teckenspråket och teckenspråkigas ställning i samhället ska organiseras inom SDR, kan varken Ragnar Veer eller Suzanne Albihn svara på.

SDR fortsätter, vid pressläggning, att påvisa för ansvariga politiker det paradoxala i att samtidigt som språklagen blivit verklighet, får förbundet inte längre särskilda pengar för att fortsätta jobba för att teckenspråket ska implementeras i samhället.

NICLAS MARTINSSON

Nationellt prov i teckenspråk

■ Skolverket föreslår att nationella prov i teckenspråk ska tas fram. Myndigheten har gett en rapport till regeringen, som har att ta ställning till om även ämnena bild, musik, slöjd och idrott och hälsa ska ha nationella prov, skriver Lärarnas tidning. Syftet är att få en mer likvärdig bedömning i dessa ämnen, och att deras status ska höjas.

Sajt för föräldrar till döva barn

■ En sajt har lanserats för föräldrar och lärare till döva barn respektive elever. Sajten är även öppen för andra som är intresserade av att veta hur döva och hörselskadade barn kan uppfostras, lära sig eller träna. Besökare kan skicka en fråga till internationella experter och få svar från dem eller läsa tidigare frågor som andra sänt. De kan också ta del av information, om bland annat dövkultur och beteen-

deutveckling. Hemsidan sköts av National Technical Institute for the Deaf, som är ett college i USA och en del av RIT, Rochester Institute of Technology. Vid DT:s besök var frågorna bara skrivna av amerikaner. De kan dock vara intressanta att läsa för svenskar.

Adress: www.educatingdeafchildren.org

Ny chef för SVT Teckenspråk

■ Malin Rogström är ny chef för SVT Teckenspråk. Hon efterträder Birgitta Laszlo, som bett om att få andra uppgifter inom företaget, och kommer närmast från tjänsten som redaktionschef för SVT Gävle-Dala. SVT Teckenspråk i Leksand har redan etappvis slagits samman med SVT i Falun. Nu sitter Nyhetstecken och delar av Perspektiv där. Till hösten är tanken att barnprogrammen flyttar till Falun, skriver Dalarnas Tidningar.

Länktips: SVT Teckentorget intervjuar Birgitta Laszlo och Malin Rogström. svt.se/teckentorget

I KORTHET

Foto "Audism" av Tomas Kold Erlandsen.

"Clin d'oeil" - en blinkning

■ I sommar är det dags igen för 2009 års dövskulturfestival "Clin d'oeil" i Reims, Frankrike. I dagarna tre visas film, teater, konst (måleri, skulptur, fotografi) och dans mm av över 200 artister från 27 olika europeiska länder.

Från Sverige deltar Tyst Teater samt Tomas Kold Erlandsen som ställer ut fotografi. Festivalen äger rum 3-5 juli. Mer information finns på www.clin-doeil.eu.

Direkt demokrati i UH

■ Unga Hörselskadade hade för första gången direktdemokrati på sitt senaste årsmöte i slutet av april. Alla medlemmar hade rösträtt. Systemet med ombud är slopat sedan dess.

Vattentåliga CI-implantat

■ "En galen idé jag har är att begagnade glasögon eller kontaktlinser skulle kunna visa text när man går på bio eller kollar på TV"

Den döva tonåringen Helen Thomas från Storbritannien vann ett av förstapriserna i tävlingen "It's my future", arrangerad av Deafness Research. Döva i 12-18-årsåldern uppmanades att skicka in sina bidrag om hur deras vardag skulle kunna bli bättre. Fler teckenspråkskunniga hörande och mindre och vattentåliga cochlea-implantat är två av drömmarna.

Frimärke med punktskrift

■ Posten lanserade i maj frimärken SE MED ANDRA ÖGON med punktskrift för första gången. De togs fram i samarbete med Synskadades riksförbund och Iris. Designern heter Elisabeth Björkbom. I år var det

200 år sedan punktskriftens skapare, Louis Braille, föddes. Därför är 2009 ett bra tillfälle att uppmärksamma punktskriften och synskadade, menar Posten.

Teckentolkade barnpjäser

■ Astrid Lindgrens värld har i sommar teckentolkade pjäser. Då är teckenspråkstolkarna helt integrerade i föreställningen. De ges både kostym och regi för att bli en naturlig del av teatern. De visningar som tolkas är i miljöerna Katthult, Villa Villekulla, Karlsson på taket, Rasmus på luffen, Mattiasborgen och en föreställning på Astrid Lindgrens världs stora scen i Törnrosdalen. Datum är 24-26 juli respektive augusti.

Hänt på greenen

IDÉ OCH ILLUSTRATION:
TOMAS LAGERGREN

Politiskt korrekte Uffe lackade ur:

— DET HETER INTE
HANDIKAPP!
DET HETER
FUNKTIONS-
HINDER!!!

Kunglig glans när Manillas jubileumsvecka invigdes

Drottning Silvia klippde bandet och därmed var den formella invigningen av jubileumsveckan klar.

Drottning Silvia spred kunglig glans över invigningen av Manillaskolans 200-årsjubileum. Tajningen kunde inte ha varit bättre; solen sken.

Drottningen anlände försenad till Manillaskolan. Det innebar mer tid för inbjudna gäster och skolans personal att öva på hur de skulle stå och hälsa på henne när hon väl kom. Den svarta Mercedes-kärran rullade in på parkeringen. Bland det första drottningen gjorde när hon steg in, var att hon tecknade "drottning". Hon fick gå en tidsvandring med start år 1809. Skolans elever hade gjort utställningar som fanns att beskåda på olika ställen i tre av skolans fyra våningar. De handlade om både skolans och dövas historia.

I klass 10:s rum stod en lite nervös Dawid Lizak. Han höll i målningen "Ni får inte använda teckenspråk!". När drottningen kom, berättade han och hans klasskamrater om perioden 1923-1969. Då talade de bland annat om ordet "dövstum", rasbiologi och gamla och nuvarande dövskolor i Sverige. Drottningen ställde frågor. En av dem var hur en svensk döv kunde kommunicera med en döv amerikan och om det amerikanska teckenspråket var densamma som det svenska.

På fotbollsplanen hade ett stort vitt tält slagits

upp. Det var fullt med skolans elever och anställda. Några av dem var 1800-talsklädda. Drottningen höll ett tal. När hon var klar och skulle gå tillbaka till sin stol, vinkade SDR:s ordförande, Lars-Åke Wikström, som var en av de inbjudna gästerna, till henne att hon skulle vända sig och gå tillbaka till scenen.

– Oj, jag glömde nästan att jag skulle klippa av bandet! sa drottningen med ett leende.

Så var nu jubileumsveckan invigd. Skolans elever bjöd på teaterpjäser med tema som badhus, bank, bar och tågstation. Publiken skrattade. Sedan var det kungliga besöket över i och med att den svarta bilen rullade ut.

Vid lunchtid var skolan öppen för pensionärer. En av dem var 69-åriga Bernt Carlsson, före detta elev (1947-1955). Ett av minnen han hade var att han öppnade dörren till lärarnas matsal för att ta reda på om de hade bättre mat än vad han fick. De försäkrade att maten var densamma, vilket enligt Bernt Carlsson var föga troligt. En 18,5 meter lång tårta väntade honom i hallen. Efter invigningen hade skolan aktiviteter som pågick en hel vecka med bland annat Öppet hus och föreläsningar.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

Länktips: Se SVT Teckentorget's inslag från invigningsdagen: svt.se/teckentorget

• Vilket är ditt smultronställe i sommar?

Enkäten

TEXT OCH FOTO:
TOMAS LAGERGREN

Monika Selin, 36, teckenspråklärare, Härnösand:

■ – Förut åkte jag hem till Jakobstad i Finland, men nuförtiden är det Norsjö utanför Skellefteå. Där har min mams morfar en stuga. Där fungerar mobilen halvdåligt, det går bara att smsa vilket är skönt!

Ann Löow, 50, assistent, Örebro:

■ – Gotland! Visby. Jag tycker om öns historia. Jag tycker om gamla saker, jag ska nog cykla runt om ön. Jag har blivit tipsad om det – det är bättre än att åka runt med bil.

Paula Billqvist, 24, arbetssökande, Staffanstorps:

■ – Lomma i Skåne. Det är ett mysigt område med mycket sol och strand. Jag har varit där varje sommar.

Sverker Andersson, 57, kontorsvaktmästare Lund:

■ – Brukar för det mesta resa utomlands. Har inget speciellt ställe jag måste till varje sommar. Och i år har vi inte planerat in något direkt.

SEX FRÅGOR...

...till Alexia Lefebvre, initiativtagare till Stockholms Dövas Förenings projekt: "Jakten På Total Tillgänglighet", JPTT.

*SHR – Sveriges Hotell- & Restaurangföretagare. Bransch- och arbetsgivarorganisationen för hotell och restaurangägare.

Arbetet med tillgänglighet uppmärksammas bl.a. i "Restauratören", SHR:s branschtidning. På bilden Filip Burman och Alexia Lefebvre.

I dagarna har Marschen för tillgänglighet gått av stapeln på olika ställen i landet, bland annat i dövtäta Stockholm och Örebro.

Nu närmar vi oss 2010 – året då Sverige enligt regeringen ska vara ett av världens mest tillgängliga länder.

Stockholms Dövförening har tagit ett resolut grepp om frågan.

Stockholm leder jakten på total tillgänglighet

1 Vilka sektorer (samhällsinrättningar som t.ex. vård, restauranger eller dylikt) är viktigast för döva när det gäller tillgängligheten?

– Alla är lika viktiga för döva eftersom vi använder alla instanser. Det är fråga om att kunna vara delaktig på precis lika villkor som hörande.

2 Hur kom ni på idén med checklisten?

– Den föddes ur alla diskussioner om hur vi skulle arbeta oss fram med att påverka, bevaka och följa upp. Den är ett mycket bra arbetsredskap! Våra medlemmar kom till en debattkväll och lämnade synpunkter och exempel på hinder de upplevt. Sedan samlade vi in allt. Då uppstod checklisten. Vi är tre i teamet och där fördelas uppgifterna på olika kategorier. Det finns för närvarande tio olika kategorier på cirka tretton sidor i dokumentet. Alla i teamet gör sedan sitt jobb genom att maila, träffa berörda ansvariga och få en etablerad kontakt.

3 Har ni fått fram några resultat?

– Många av punkterna har blivit motioner till SDR-kongressen, medan andra har överlämnats till lämplig instans. Vårt arbete har uppmärksammats i t.ex. SHR:s egna interna tidning Restauratören. Och brandförordningen, som formats fram av Brandskyddsföreningen och SHR, har uppdaterats med hänsyn till döva liksom även SHR:s egen checklista för tillgänglighet. Flygplatserna Bromma och Arlanda har fått besök där vi påpekat brister i tillgänglighet, t.ex. visuellt brandlarm och visuell textinfo vid viktiga meddelanden eller efterlysningar. Grundutbildningen för poliser har en beteendevetare som utbildar men de tar inte upp ämnet om döva och teckenspråk. Därför har vi erbjudit polismyndigheten att vårt informationsnätverk utbildar deras aspiranter om döva och teckenspråk. En del andra arbeten har också kommit igång

men resultaten visar sig senare, får vi hoppas! Uppföljningsarbeten ska ske i höst.

4 Vilka sektorer har kommit längst för oss döva, tycker du?

– Jag skulle nog säga att SHR är de som visat snabba åtgärder men frågan är om alla hotell och restauranger åtar sig ansvaret fullt ut. Jag kan gissa att en del gör det pga brandförordningen som kan ge certifikat, eller att hotellet resp. restaurangen ska vara en trygg plats att vistas på för alla.

5 Hjälpmedel i all ära, men bemötandet är viktigare tycker många. Men vad är ett bra bemötande?

– Tålmod. Förståelse för att man verkligen inte hör och att det ibland förutsätter skriftlig kommunikation, som kan ta sin lilla tid, eller att man vet att tolk är nödvändig! Samt att man behåller sin behärskning. Det tycker jag är ett bra bemötande!

6 Vad krävs för att samhället skulle vara helt och fullt tillgängligt för döva?

– Jag tror att det kan ta sin tid innan hela samhället är fullt medvetet om att döva finns – det vill säga inte glöms bort, vilket sker allt som oftast idag! Man skulle kunna börja med att ta in teckenspråk som ett ämne i grundskolorna ute i landet. Och att viktiga personer "högre upp" i samhället erkänner oss som en minoritetsgrupp – det gör så att vi syns ännu mer. Att JPTT och informationsnätverkets arbeten förhoppningsvis finns kvar så länge det behövs!

TEXT: TOMAS LAGERGREN. FOTO: NICLAS MARTINSSON

Checklistan finns på :
www.stockholmsdf.se/Ovrigt/jptt2.aspx

Den senaste tiden har det rapporterats om olika forskningsprojekt som har kommit närmare att kunna bota dövhet. DT har bett Mats Ulfendahl, professor i experimentell audiologi och otologi vid Karolinska Institutet att reda ut begreppen.

"Bot" mot dövhet långt fram i tiden

Vilket slags dövhet tror du kommer att kunna botas? Medfödd eller förvärvad dövhet?

– Att "bota" är ett väldigt starkt ord. Jag tror inte ens att den mest optimistiske tror att vi skall kunna återge en förlorad hörsel helt. Däremot tror jag att vi kommer att se medicinsk behandling som ett allt viktigare alternativ. När det gäller den typen av behandling, så är det sannolikt inte så stor skillnad på medfödd eller förvärvad dövhet utan det beror mer på hur stora förändringar som finns i hörselsnäckan – vilka celler som finns kvar och hur förändrad den strukturella organisationen är. Hörselsnäckan har en extremt komplicerad tredimensionell struktur. Ju mer förändrad den är, desto svårare är det nog att tänka sig att återskapa ett funktionellt fungerande system.

När tror du att det skulle kunna komma att bli verklighet?

– Man brukar räkna med att det tar runt tolv år att ta fram ett nytt "vanligt" läke-

medel och då har man oftast en mycket stor budget. Det vi talar om här är förstås mycket mer komplext och kommer att ta lång tid. Vi som sysslar med detta på en experimentell nivå är primärt intresserade av att "bevisa principen", det vill säga visa att det överhuvudtaget går att göra något som återger förlorad hörsel. Först därefter är det aktuellt att fundera över om det är praktiskt möjligt med hänsyn till säkerhet, risker, kostnader, etiska frågor etc. Jag tror personligen att vi kommer att ha experimentella bevis att det går inom tio år även om det förstås kan diskuteras vad som krävs för att säga att det fungerar. Sedan dröjer det nog minst lika lång tid innan en behandling kan komma att erbjudas vissa patientgrupper. Men allt detta är förstås gissningar!

Vilken typ av forskning har kommit närmast en lösning?

– Jag anser att genterapi är det som ser mest lovande ut i dag när det gäller att åter-

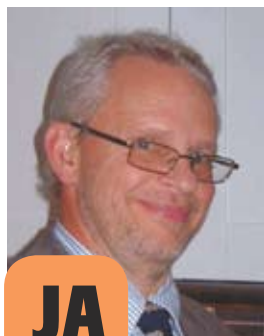
ställa förlorad funktion. När det gäller metoder att minska uppkomsten av hörselskador – det vill säga preventiva åtgärder – så ligger olika typer av farmakologiska, det vill säga läkemedelsbaserade, behandlingar ganska nära kliniska tillämpningar.

Vad säger du till dem som anser att det är okej att vara döva och att deras dövhet därför inte ska botas?

– Ett sådant beslut måste självfallet respekteras, i synnerhet om det bygger på kunskap om vilka möjligheter som finns just då. I dagsläget så finns ju inga alternativ så frågan är ganska teoretisk – men i framtiden så kan man faktiskt komma att ha ett behandlingsalternativ att ta ställning till. Den etiskt svåra frågan gäller som så ofta hur man skall ställa sig till behandling av barn, som inte själva kan ta ställning. Men det är en fråga som är väldigt viktig att diskutera öppet och förutsättningslöst bland såväl de döva som de normalhörande.

DUELLEN: Ska dövhet kunna botas?

Leif Höglund, 54, arbetar som rehab- och behandlingsassistent på Mo Gård, Finspång

JA

– Ja. Man forskar ju hela tiden och upptäcker hur man kan bota eller åtgärda med medicinska eller kirurgiska ingrepp eller med andra metoder. När det gäller dövhet, anser jag att det ska finnas möjlighet att få hjälp. Det finns de som förlorat hörseln och som gärna vill återfå det. Tänk vad glada de skulle bli om garanterad hjälp fanns. I

dagsläget finns ju ingen garanti om 100 procents återställning. Alla döva har olika inställningar när det gäller hörseln. Självt är jag nyfiken på hur ljudet verkligen låter. Ljudet kan absolut inte vara illa. Tänk på hur många det är som njuter av det. Jag skulle ta den möjligheten om jag garanterat skulle få hörsel. Utvecklingen går hela tiden framåt. Vi kan inte bromsa den.

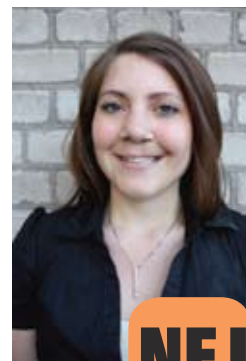
Motsatta åsikter

Johanna Carlsson och Leif Höglund har olika åsikter om huruvida dövhet ska kunna "botas".

TEXTER:

NICLAS MARTINSSON

Johanna Carlsson, 22, studerar medicinsk teknik vid Kungliga tekniska högskolan i Stockholm

NEJ

– Nej. Ingen människa är ju perfekt. Alla har sina brister och fel. Ordet "bot" handlar om att göra någon frisk. Frågan är därför om dövhet ska ses som en sjukdom? Det är vad många gör – de tror och anser att dövhet är en sjukdom och att vi döva därför ska vara tacksamma för den medicinska utvecklingen som ska kunna "bota" dövhet. Att vara döv är ju så mycket mer än att inte kunna höra. Vi har ett eget språk, en egen kultur och en egen historia som mer än kompenserar för hörselförlusten. Dövgruppen är unik för vi föds in i den trots att vi inte kommer från samma land, by eller stad och inte är en stam av blodsläkter. Vi ska vara glada över det vi har och inte gräma oss för att vi missar så mycket. Det gäller att acceptera sin dövhet.

TEXT OCH FOTO:
NICLAS MARTINSSON
SID 12 – 15

USA-special

USA brukar sägas vara drömmarnas land – en nation där allting är möjligt. Möt *Robert Näsman* som nyligen tog examen från Gallaudet-universitetet, *Anna Nord Gold* som har ett för döva i USA ovanligt jobb och *Thupten Monlam* som flyttade från Indien utan tidigare skolgång till Amerika och nu undervisar i matematik på universitetsnivå. Detta tack vare Dalai Lama.

Nedan bjuder vi på korta blandade fakta om USA och dess teckenspråkiga invånare.

Visste du att...

... i USA finns drygt 300.000 döva. Sedan tillkommer vuxendöva som är mellan två och fyra gånger fler än de som blev döva före 18 års ålder. Amerika hade förra året nästan 309 miljoner invånare.

... mer än två tredjedelar av amerikanerna är medlemmar i något religiöst samfund.

... det finns över 109 skolor för döva och hörselskadade i USA. Till och med staterna Alaska och Hawaii har dövskola.

... USA är världens fjärde största land, sett till ytan, efter Ryssland, Kanada och Kina.

... USA har ett nationellt dövförbund som heter NAD, National Association of the Deaf, grundat 1880. NAD arbetar med frågor som rör hela Amerika.

Varje delstat har sitt eget dövförbund som är självständigt i förhållande till NAD och arbetar på lokal nivå. Hur aktiva delstatsdövförbunden är, varierar. Det är vanligt att sammankomster som motsvarar lite vårt "Dövas hus" äger rum utanför delstatsdövförbunden, till exempel på caféer.

NAD har 6.100 individuella medlemmar och 50 medlemmar i form av delstatsdövförbund som representerar ungefär 10.000-12.000 medlemmar. Sedan tillkommer 130 anslutna organisationer.

... nära 40 miljoner människor reste till USA från ett annat land förra året. De var bland annat turister, affärsmän och personer som skulle börja studera eller arbeta tillfälligt i Amerika.

Förra året fick drygt 1,1 miljon så kallat green card – tillåtelse att bo permanent i USA utan att vara medborgare i landet. 17,2 procent av green card-innehavarna var mexikaner, 7,3 procent kineser och 5,7 procent indier.

...ungefär 1 miljon fick amerikanskt medborgarskap förra året.

... över 85 procent av alla persontransporter sker i privata fordon. Bara några procent av amerikanerna tar buss eller tåg.

Källor: Utrikespolitiska institutet, NAD, Gallaudet Research Institute, Laurent Clerc National Deaf Education Center och

U.S. Department of Homeland Security.

Robert gjorde

Namn: Robert Eyolf Näsman.
Ålder: 26.
Familj: Mamma, pappa och storebror.
Gör: Har just tagit examen.
Intressen: Resor, vänner, IT i allmänhet, böcker och filmer.
Läser: "Det amerikanska folkets historia" av Howard Zinn.
Styrka: Modig.
Svaghet: Ibland passiv.
Vad skulle han tänka när han träffade sig själv på en fest: Han borde klippa sig.

"lumpen" vid Gallaudet

Robert Näsmans fyra år på Gallaudet har nyligen kommit till ända. I maj tog han examen från det världskända universitetet för teckenspråkiga i Washington DC i USA. Inte nog med det, han har också gjort ett slags "värnplikt" där.

En termin vid Gallaudet blev raskt åtta terminer. De fortlöpte med stormsteg. I maj 2009 var de redan över. Att han själv en gång skulle stå på scenen iförd den platta fyrkantiga examenshatten och med stolta familjemedlemmar bland publiken, hade Robert inte en enda tanke på som yngre.

– Bland mina klasskamrater från gymnasiet var jag den minst troliga att börja på Gallaudet, säger Robert Näsmän. Det amerikanska universitetet var bara något som fanns på avstånd, långt bort från hans tillvaro i Sverige.

Efter studenten vid riksgymnasiet för döva i Örebro gick Robert maskiningjörsprogrammet vid universitetet i samma stad i ett år. Han trivdes inte och hade ingen nära kurskamrat utan alla på utbildningen skötte sitt. Tolkarna var alltid en eller flera meningar efter.

Hemma i Sundsvall sade hans pappa: Varför kan du inte pröva en termin på Gallaudet?

Svårt att läsa av

Robert minns den första tiden på Gallaudet väl. Han kunde nästan inget på amerikanskt teckenspråk när han anlände till universitetet den heta sensommaren 2005. Campusområdet var inhägnat. Precis utanför fanns ett slumkvarter. Gäng, ibland med vapen eller kniv gömda i fickorna, syntes till. Att vistas där ansågs farligt.

Han förstod inte mycket på föreläsningarna i början. Värst var att avläsa när någon bokstaverade snabbt som vinden. Men efter drygt två månader lossnade allting. Robert byggde kompisnätverk och gillade skarpt universitetslivet.

– Varje gång jag kommer till Gallaudet och kör över guppen vid huvudentrén, tänker jag: Nu är jag hemma! säger han och ler.

Robert valde att läsa business administration* som huvudämne vid Gallaudet. Han har länge varit intresserad av ekonomi. Innan han började på Gallaudet, läste han dagligen den laxrosa finanztidningen Dagens Industri som familjen prenumererade på hemma i Sundsvall.

– Jag är glad att jag fått plugga ekonomi. Om jag inte hade gjort det, hade jag i dag undrat: What the fuck* är finanskrisen?

Märks på inredningen

Att Gallaudet är ett universitet för teckenspråkiga, märks på inredningen. I en del byggnader finns videotelefonhytter och visuellt anpassade samlingsplatser. Videokameror finns i några av klassrummen

så att den som missar en föreläsning kan hänga med hemifrån.

– Det är toppen, tycker Robert Näsmän.

I våras gick Robert med i "Kappa Gamma" som är ett av Gallaudets slutna sällskap och som har funnits under olika namn sedan 1863. Brödrskapet har över 1.800 medlemmar på listan, både döda och levande. Inträdeskraven är hårda. Den som vill ta del av det hemliga livet måste klara ett prov som pågår en månad. Robert blev till slut antagen.

– Provet var intressant. Jag fick lära känna mig själv och veta vad jag är kapabel till och vilka begränsningar jag har, säger han.

Testar de även vilka fysiska begränsningar du har?

Robert är tyst en stund. Sedan fortsätter han. Han förklarar att brödrskapet kan liknas vid lumpen. Lojaliteten blir hela tiden testad. "Kappa Gamma" betonar disciplin, organisationsförmåga och ledarskap. Ett brödrskap kan ibland ha möte tidigt på morgonen eller sent på kvällen. En helg kan medlemmarna exempelvis dela ut mat till hemlösa.

Först med Obamanyhet

Robert Näsmän har ett otal minnen från Gallaudet-tiden och USA. Han har varit i totalt 22 stater, bland annat Hawaii och Kalifornien.

En händelse som etsat sig fast på näthinnan är presidentvalet förra året. En stor skara studenter följde rösträkningen via TV. När det precis skulle meddelas vem som vunnit, gick den stora bildskärmen sönder. Robert hade då nära till en liten teveapparat i en hall bredvid och var en av de första som gav nyheten: Obama!

Vad han ska göra efter Gallaudet, är i skrivande stund ännu inte bestämt.

– Jag är lite insnöad här på Gallaudet. Här har jag fått vänner för livet. Jag ser inte fram emot att skiljas från dem. Men det är dags att bryta upp och göra något nytt.

Robert Näsmän lyssnar på en föreläsning om hur viktigt det är med rättvis betygsbedömning. "Det är pinsamt för Gallaudet om en students CV inte är sanningsenlig", säger en föreläsare.

"Mitt liv i Washington är betydligt enklare jämfört med det jag har i Sverige", säger Robert Näsmän om sin lägenhet som han delar med två andra studenter. Här pratar han med rumskamraten Heather Meyers.

**business administration – högre ledarskapsutbildning*

**what the fuck – amerikansk svordom, ung. "vad fan..."*

FAKTA OM GALLAUDET

Universitetet, grundat 1864, hade 1.556 studenter hösten 2008. Sju procent av dem kom från andra länder än USA. Drygt ett tusen anställda finns. Nästan hälften av dem är döva eller hörselskadade. Över 40 program finns att välja på för den som vill börja studera på grundnivå (undergraduate) vid Gallaudet. Att gå på universitetet kostar mellan 21.700 och 23.860 dollar för internationella studenter, enligt prislistan för 2009/2010.

Ovan t.v. Den här målningen från 1996 tog tre månader för Thupten Monlam att göra. T.h. Thupten Monlam är 14 år gammal på den här bilden.

Dalai Lama gav Thupten utbildning

Thupten Monlam satte sig inte i skolbänken förrän han var 20 år gammal. Han växte upp i norra Indien där hans pappa var finansminister i Dalai Lamas* exilregering. Den andlige ledaren hjälpte Thupten Monlam och hans familj att flytta till USA där det fanns bättre utbildning för döva.

Dalai Lama.

Thupten Monlam låg som baby i Dalai Lamas famn. Då kissade han på sig. En fadäs som inte bekymrade den andlige ledaren som alltid hade nära till skratt.

Thupten Monlam kommer fortfarande ihåg vilken positiv energi som skapades i luften så fort den i vinrött klädde mannen var närvarande.

Som 20-åring satt Thupten Monlam och hans döve lillebror på mattgolvet medan deras far sampråkade med Dalai Lama. Mötet handlade om att familjen ville flytta till USA. Mamman hade sedan tidigare fått ett så kallat green card som en del av lotteriet. Hon var redan i Amerika. Thuptens far var finansminister i Dalai Lamas tibetanska exilregering som leds från staden Dharamsala i norra Indien. Anledningen till att familjen ville byta land, var att de döva sönerna skulle få bra utbildning.

– Dalai Lama var förstående, säger Thupten Monlam.

Man kom överens om att pappan skulle vara representant för Tibet* och Dalai Lamas exilregering i New York. Då var året 1997.

Ett beslut som innebar ett enormt kliv för bröderna som inte hade fått gå i skola förutom att de fått en praktisk konstutbildning. Något teckenspråk kunde de inte. Bara gester, enkla ord och vardagsmatte. Thupten Monlam försörjde sig på konst. Religiösa motiv från den tibetanska buddhismen gick bäst att sälja.

– Mandala* som jag målade, var desto svårare att få betalt för, säger Thupten Monlam.

Den konstnärliga talangen var en av de saker som höll honom uppe om dagarna. Drömmen om att bli

berömd tennisspelare var en annan. Han hade sett matcher på TV där lysande gula bollar studsade.

Snart väntade den amerikanska verkligheten. Thupten Monlam klev ut i det alltid av liv vibrerande New York. Kontrasterna var stora mot platsen där han vuxit upp. Han glömmer aldrig när han gav mynt som dricks till taxichauffören. Då blängde föraren surt och drog iväg. Modern förklarade att han hade gett för lite.

– För mig var det mycket!

Thupten gick i en vuxenutbildning som inte fungerade särskilt bra. Hans lillebror skulle börja i en high school* för döva i direkt anslutning till Gallaudet-universitetet. Då fick Thupten delta i något som kallades high school för vuxna. Han hade tolk och pluggade där i tre år. Kunskapstörsten var enorm.

– Jag uppskattade varenda dag jag var där.

Det var första gången han förstod på riktigt att han var döv. Han insåg också vad teckenspråket var för något. En upptäckt som ledde till matematikstudier vid Gallaudet.

I dag är Thupten 33 år gammal och jobbar som mattelärare för internationella studenter vid samma universitet.

– Dalai Lama har lärt mig att inte undervisa av egoistiska skäl utan jag ska dela med mig av mina kunskaper och erfarenheter till andra, säger Thupten, som även har andra arbetsuppgifter, bland annat service till utländska studenter.

Thupten Monlam och hans indiska fru har en tvåårig dotter. Han vet inte om han vågar resa till Tibet. Vad händer om den kinesiska gränskontrollen får kännedom om hans far?

– Men mina vänner säger: Åk!

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

*Dalai Lama – titeln på den högste religiöse ledare inom den tibetanska buddhismen tillika – fram till Kinas invasion 1951 – Tibets mäktigaste politiske ledare

*Tibet – i dag en autonom region i Kina

*Mandala – betyder cirkel och avser ritade figurer som symboliserar kosmiska och himmelska regioner. Beskådas i samband med meditation.

*high school – motsvarande svenskt gymnasium

Anna arbetar i dator-butik

Inte ta det personligt när en kund backar och hellre vill prata med en hörande. Det har den döva svenskan Anna Nord Gold lärt sig. Hon jobbar i en butik nära det militära högkvarteret Pentagon i USA.

Annas arbetsplats ligger nära USAs militära högkvarter Pentagon.

Att den jättelika byggnaden, Pentagon, ligger i närheten, märks. Män i militäruniform med grova kängor syns bland shopparna i affärsgallerian Pentagon City Mall. På andra våningen arbetar Anna Nord Gold i en Apple*-butik. Något som satt ringar på vattnet: Ryktet om att en döv jobbar där, har gjort att en ökande skara döva handlar produkter som Mac-dator och mobiltelefon av henne.

– Vi har blivit ett "macca", säger Anna Nord Gold och ler.

Hon ger också utbildning i hur Apples varor kan användas och har både döva och hörande kunder. Hon har efter en tid lärt sig vissa mönster för hur köpare betar sig. På en del syns det direkt att de är Mac-entusiaster, på andra att de är nybörjare. Anna Nord Gold går fram till dem och frågar om de behöver hjälp eller har några funderingar. Hon möter på olika reaktioner. En del är lugna med att hon är döv, andra blir lite rädda och osäkra. Det händer också att de vill få bistånd av någon annan.

– Jag är van. Ingen idé att ta det personligt. Jobbvärlden kan vara tuff. När jag kommer hem, skakar jag bara av mig den.

Nedskrivet på papper

Några kunder uppskattar henne så mycket att de gärna återvänder. De har märkt att hon har en klar fördel jämfört med sina hörande kollegor: Allting finns nedskrivet på papper. När någon som just köpt en dator och ska börja använda den men glömt hur,

kan han eller hon alltid kolla vad Anna Nord Gold textat.

Hon fick jobbet november 2007. Då hade hon varit mammaledig i ett och halvt år och sökte arbete överallt via annonser. Ett av dem var – Apple. Hon blev kallad till intervju. Redan några timmar efter första mötet med arbetsgivaren ringde denna och gav beskedet: Du fick jobbet!

– Jag var glad men samtidigt också lite skräckslagen. Min tanke var hur det skulle gå för mig.

Enligt Anna är det otroligt viktigt vilken attityd chefen har. Hennes ledare är positiv och öppet sinnad och Anna har fått avancera i jobbet. Nu är hon inte bara säljare utan också instruktör, en ställning som hon förmodligen är ensam om att som döv ha i hela Apple-koncernen i USA.

– Döva ska inte bara vara på lager för att slippa prata med hörande kunder ute i butiken.

Drygt tio arbetskamrater kan bokstavera alfabetet. En har gått på kurs i amerikanskt teckenspråk för att kunna kommunicera med henne.

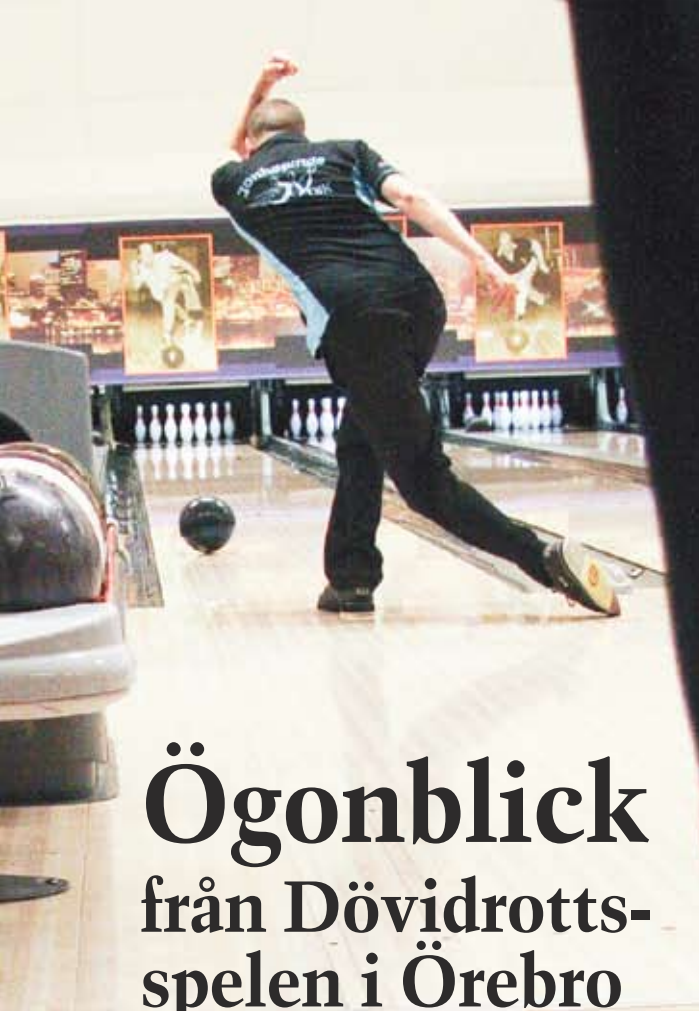
Anna Nord Gold gift med en döv amerikan och de har två söner. Hon studerade grafisk design vid Gallaudet med start år 1999 och har sedan dess bott i USA. Hon kan ibland sakna den generösa svenska semesterlängden. Nu har hon bara rätt till två veckors betald semester.

Anna har svårt att säga vilka skillnader i arbetsplatskultur som finns mellan Sverige och USA. Hon har ringa arbetslivserfarenhet från Sverige. Däremot är det bästa hon vet:

– Att en kund går härifrån glad och nöjd. Då har jag lyckats.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

*Apple – företag som utvecklat och säljer Mac-datorer, iPod och iPhone, m.m.

Ögonblick från Dövidrotts- spelen i Örebro

TEXT OCH BILDER:
TOMAS LAGERGREN

Maria Norberg, ordförande i Dövidrotts-spelens organisationskommitté.

Den tredje upplagan av Dövidrotts spelen gick av stapeln den 16–24 maj i Örebro. Det kom 430 aktiva som bland annat utövade innebandy, bowling och golf.

Visserligen var det tävling i första hand, men möten mellan gamla och nya bekanta ägde förstås också rum. De flesta tävlingarna spelades inne i Idrottshuset. Bangolfen spelades dock ute på Trängen. Det var regnigt när DT kollade in tävlingarna. Där tävlade bland annat Agneta Schiedemantel och Lena Balkstam i regnet.

– Det är ganska svårspelat men vi har olika bollar för olika väderlekar och ändamål. Inom bangolfen finns det 2000(!) olika bollar att välja mellan berättar Lena, som dock har runt femtio bollar i bagen. Hon var glad ändå trots regnet och för fjärdeplatsen – efter just Agneta.

Futsalfinalen för herrar mellan Örebro och Trollhättan bjöd på stor dramatik: Trollhättans Ali Attar bröt benet och fick utgå. Julian Durmaz sköt ett långskott i sista minuten och avgjorde därmed finalen med 1–0 för Trollhättan.

Under spelens tre mest intensiva dagar kom cirka 1.500 besökare till Idrottshuset. Till spelen i sin helhet kom 2.000 betalande. Precis som organisationskommitténs ordförande Maria Norberg förutspått.

– Jag har inte hunnit smälta det än. Vi har fått beröm från alla håll, både direkt och indirekt. Det känns jättebra. Nästan allt gick smärtfritt. Både innebandyn och futsalen gick i stort sett enligt tidsplanen, säger en mycket nöjd men trött Maria Norberg, direkt efter spelens avslutning.

Spelen avslutades med gala. Galans kung och drottning blev cyklisten Tommy Hammarström och simmerskan Anna Polivanchuk. De vann två priser var, både som årets främsta manlige resp. kvinnliga idrottare och årets prestation. Anna vann för 2007 års räkning medan Tommy i sin tur vann priserna för 2008. Två imponerande idrottskarriärer som bara börjat. Nästa Dövidrotts spel blir 2013 i Stockholm. Då fyller SDI 100 år.

Fullständiga resultat m.m. hittar du på www.dovis2009.se

Målvaktens bästa vänner är stolparna. Även denna gång. SK Lundias målvakt tackar stolparna för ett uteblivet mål.

Landshövdingen i Örebro, Rose-Marie Frebran invigde spelen med en straffspark. Tyvärr gick bollen utanför stolpen.

Julian Durmaz försöker täcka skott av Tommy Rangsjö.

Kent Johansson, årets ledare 2007, flankerad av lagkompisarna Krister Karlsson (t.v.) och Szczepan Drapsa.

Novica Matic fick pris som årets ledare 2008.

Thomas Ingvarsson, Örebro Dövas Innebandyförnings lagkapten i herrlaget, som blev årets klubb.

Målvakten Ludvig Norberg (mitten) manar på sina mannar.

Agneta Scheidemantel och Lena Balkstam var glada trots regnet. Agneta blev möjligen lite gladare - hon kom trea i bangolf tävlingen, Lena blev fyra.

14 nya tolkar till bildtelefoni.net

Bättre service till bildtelefoni-användarna, utlovar Johnny Kristensen på bildtelefoni.net.

– Det händer mycket på bildtelefoniområdet, säger Johnny Kristensen, projektledare för bildtelefoni.net. Köerna ska minskas drastiskt – nya tolkar ska anställas och en köfunktion ska in i den nya plattformen* som kommer ut inom kort.

**plattform – inom dator-teknik ett system av maskinvara och operativsystem m.m. som används för att köra datorprogram, t.ex. datorspel och kontorsprogram*

Ifjol ringdes det 124.000 samtal. I år slås troligen det. Hittills i år har över 11.000 samtal ringts varje månad. Med det tempot landar siffran på 132.000 i år. Tjänsten har exploderat och kurvan har pekats spikrakt uppåt, berättar Johnny.

– Antalet samtal har växt med 5 % varje månad. De fjorton nya tolkarna ska jobba halvtid med

tjänsten och vara ute på fältet halvtid. Den uppgraderade versionen av plattformen utvecklas av företaget nWISE. Detta istället för Ericsson som utvecklade den gamla. Borta blir köanarkin och den tolk som ideligen säger: "Tyvärr finns inga tolkar lediga..."

– Det blir mycket bättre med den nya plattformen, säger Johnny.

Öppettiderna, förlängs de när ni utökar?

– Nej. Vi måste först säkerställa att kunderna kommer fram lättare. Men längre fram kommer eventuellt beställaren att fatta beslut om utökade öppettider.

►► Forts. på nästa sida

ANNONSER

Har du tröttnat på att gå arbetslös?

Vi på Iris Hadar ger både jobbförberedande och yrkesinriktade utbildningar på teckenspråk. Utbildningar som leder till jobb.

www.iris.se/utbildning

Carpe Vita kbt samtal

Teckenkunnig terapeut

ibland behöver vi alla någon att tala med. Du kanske känner Dig stressad eller har dåligt självförtroende, eller så behöver Du bara bolla Dina tankar med någon utomstående. Jag har verktygen som hjälper Dig. Jag har tystnadsplikt.

Linda Roxe 0703-18 83 93
www.carpevitakbt.se

14 nya tolkar... >>> Forts.från föreg. sida

– En kundenkät visar att hälften av dem som ringer förmedlings-tjänsten har haft svårt att komma fram. Det är ett problem som fokuseras mycket på. Därför har man jobbat mycket med den tekniska biten. Inte bara köfunktionen är ny i den nya plattformen. Stabiliteten förbättras också, det ska inte hacka och samtal inte avbrytas lika lätt som idag. Bildkvaliteten är också bättre, berättar Johnny för DT.

Gratisprogram intressanta

De gratisprogram man kan ladda ned på nätet har alltid varit intressanta och man har länge haft visionen att öppna upp för de kommunikationsmöjligheter som finns idag och som alltså är gratis, t.ex. Skype.

– Därför ser vi fram emot möjligheten att introducera detta i förmedlingstjänsten. Då behöver man inte vänta på att få sin bildtelefon som landstinget betalar, och de skall fungera i kön. Det enda man behöver är en bra internetuppkoppling och en dator med webcam.

Och programmet är som sagt gratis. Johnny tycker det är bra komplement.

– Skype används redan mycket av teckenspråkiga. Vem som helst kan hämta hem det. Dock måste Post & Telestyrelsen först godkänna förändringen av tjänsten.

– Du kan sitta på semester i Turkiet och använda Skype hem till dina kompisar, mamma eller pappa... Det är en fördel Skype och liknande tjänster har. Det är ett bra komplement till bildtelefonen, tycker Johnny.

Nya aktörer vill in

Myndigheten PTS är huvudman för tjänsten och är de som håller i upphandlingen. I höst ska upphandlingen ske.

Den stora amerikanska bildtelefonaktören, Sorenson vill slå sig in på den svenska marknaden och Johnny är inte främmande för nya aktörer, bara de fungerar fint mot tjänsten och andra användare och uppfyller kriterierna.

– Sist vi testade Sorenson för nåt år sedan fungerade den inte. Jag har hört att de håller på och utvecklar sin bildtelefon så att det fungerar mot oss här i Sverige också, säger Johnny.

Dyrt med bildtelefoner

Många döva väntar på sin bildtelefon. En av orsakerna till att det är kö är att det är dyrt, en bildtelefon kan kosta uppemot 60.000 kronor. Det är en bromskloss idag vilket leder till att köerna blir längre. Det med själva bildtelefonerna är utanför Johnnys bord, men hans åsikt är klar:

– Det är tråkigt att det ska vara så dyrt, det är ändå skattebetalarna som står för det. Därför tycker jag att utvecklingen med gratisprogram är spännande, säger Johnny och tillägger:

– Varför kan man inte använda sin dator hemma? Den är ju viktig för kommunikationen.

Efter tretton år i bildtelefonins tjänst borde han om ha koll på utvecklingen av bildtelefonin. Han tycker att det går åt rätt håll:

– Då kostade en ISDN-bildtelefon 150.000. Idag har vi bildtelefoner för Internet och den är bättre än ISDN-tekniken. Dessutom finns det också intressanta gratis tjänster – en fantastisk utveckling! Avslutar Johnny.

TEXT & FOTO: TOMAS LAGERGREN

Fotnot:Idag mer eller mindre deltidssjobbar cirka 100 tolkar på tjänsten. Utöver det tillkommer ungefär 100 tolkar som bildtelefoni.net köper utifrån från orter som t.ex. Skellefteå, Visby och Uppsala.

VISSTE DU ATT...

Döva fick rättegångstolk redan 1725

Döva hade rätt till rättegångstolk så tidigt som 1725. Det fann forskare vid University College London när de gick igenom gamla arkiv.

Först ställde familjemedlemmar och vänner upp som tolkar. Sedan var det lärare som fick fungera som översättare, och eventuellt skriven kommunikation, som dock kunde ha missgynnat de mindre välutbildade "dövstumma" då det brittiska teckenspråket precis hade börjat utvecklas.

Studien publicerades i senaste numret av tidningen "Sign Language Studies". 30 domstolsförhandlingar från 1700- och 1800-talen, som gick att hämta från Old Bailey-arkivet, har undersökts. Även om ordet teckenspråkstolk började användas under det sena 1900-talet, var det vänner, missionärer, lärare och senare även sociala arbetare, som tog över rollen som tolk. Den första kända uppgiften var från 1771. Det var då James Saytuss blev prövad i en domstol. Han var anklagad för att ha stulit, bland annat två silverljusstakar och ett par damskor. En person, som inte nämndes vid namn, var James Saytuss be-tjänt. Han svors in som tolk och använde tecken för att förklara förloppet.

Första dövskolan 1760

Under det tidiga 1800-talet skedde ett skifte. Den första dövskolan grundades i Edinburgh 1760. Sedan flyttade den till Hackney i London. Bildandet av dövskolor gjorde att döva barn fick möta varandra för första gången, utveckla ett teckenspråk och skapa ett eget samhälle. Döva personer började då tala i domstol genom att skriva. Samtidigt var det inte några krav på att de skulle förstå vad som hände eller vad de var anklagade för. Inga tolkar svors in. De döva som inte kunde skriva, hade troligen ingen full tillgång till språk. Så de som inte hade utbildning kunde ha fått använda gester eller hemmagjorda tecken.

NICLAS MARTINSSON

Fallet om James Saytuss går att läsa på www.oldbaileyonline.org. Sök på referensnummer: t17710703-17.

Vill du veta mer? Läs på <http://www.ucl.ac.uk/media/library/oldbailey>

Den blomstertid nu kommer

Ormköttet var en nödvändig ingrediens i universalläke-medlet teriak. Hur ormjakten kunde gå till ser man på det här kopparsticket efter Johannes Stradanus, omkring år 1570.

Den blomstertid nu kommer med lust och fågning stor: Du nalkas, ljuva sommar, då gräs och gröda gror..."

Ja, så där har man sjungit länge i Sverige – i kyrkan och säkert också i många andra sammanhang. Det är en av våra mest kända och mest älskade psalmer. Den skrevs av Israel Kolmodin, som 1686 hade blivit professor i teologi i Uppsala och den har varit med i den svenska psalmboken sedan 1695 fast den från början hette En sommarvisa.

Men sommaren kom ju inte bara med "lust och fågning stor". Sommaren var också den årstid då naturen generöst öppnade dörren till sitt oändliga skaffer. Där fanns en mångfald av bär och örter och annat, som människan kunde använda sig av för att vårda sin hälsa och stärka sitt välbefinnande. Det byggde ibland på gammal kunskap, på iakttagelser man gjort, men lika ofta eller oftare på skrock och fantasier, magi och missförstånd.

Många av de här kurerna och recepten hörde hemma i vad som har kallats "det folkliga snuskapoteket". Att ingredienserna ofta – inte minst i eftervärldens ögon – var tämligen opaptitliga tycks inte ha rubbat tilltron. Här fanns bot och lindring för nästan allt en människa kan råka ut för och även för människor med dålig hörsel eller andra öronbekymmer fanns en hel del att hämta. Och där växter inte räckte till kunde man också låna ett och annat från djurriket.

Värk och inflammationer

Värk och inflammationer i öronen var säkerligen mycket vanligare och mer envisa förr än de är nu och

för att skydda sig mot sådant kunde man stoppa spindelväv i örat – det var ett sätt att hindra det onda att ta sig in i örat. Svart fårull kunde gå lika bra och var väl ofta också lättare att hantera och samla in.

Man hade olika förklaringar till de sjukdomar och besvär, som ibland drabbade öronen. En av de mest "populära" gick ut på att en tvestjärt tagit sig in i örat. Där kunde den med sina kraftiga käkar bita sönder trumhinnan och resultatet kunde då bli att människan blev döv.

I riktigt svåra fall kunde den till och med fortsätta längre upp i huvudet och där yngla av sig tills huvudet blev så fullt att det sprack.

Det fanns dock sätt att skydda sig även mot sådant. Den, som hade anledning att misstänka tvestjärt i örat, skulle hålla örat fullt med brännvin. Tvestjärten blev då så yr och ostadig att den kom ut av sig själv.

Välgörande modersmjölk

Djur av många slag kunde på många sätt vara ett hot mot människors hälsa. Vid andra tillfällen var det tvärtom till djuren man skulle vända sig för att få bot och lindring. "Harapiss", urin från en hare, är ett gammalt recept men även urin från en get kunde gå för sig som i det här receptet från Dalarna: "Mot örvärk, klia geten under rumpan och låt henne pissa in i örat." "Harapisset" ansågs på sina håll också kunna hjälpa de "lomhörda" att återfå sin förlorade hörsel. Att också modersmjölk kan vara välgörande för hälsan – och då inte bara för mycket små barn – har man vetat länge och redan under antiken ansågs det viktigt att den skulle mjölkas direkt in i örat.

Bot mot tinnitus

Också för människor med tinnitus fanns hjälp att få. Man sa visserligen inte tinnitus förr och inte "öronsus" heller men det hände att man talade om "örnaklank" när man hade slammer och annan olåt i öronen. Och boten fanns ofta inom räckhåll och säkert mera lättåtkomlig än "harapisset". Man kunde till exempel ordinerar att gå ut i hagen eller trädgården och gräva efter mask. Maskarna skulle få koka en stund i gåsfett och därefter petas in i hörselgången. Om man misstrodde receptet eller hade svårt att hitta mask kunde man i stället prova med kackerlackor eller vägglöss i rosenolja.

Andra gamla och beprövade recept var oxgalla och opium och i en svensk "hushållsbok" (med råd om mat och hälsa) nämns också liljekonvaljbrännvin. Det sista kunde säkert vara gott men har ju också den lilla nackdelen att inte vara helt ofarligt för hjärtat. Ordinationen kunde därför avslutas med en marning till försiktighet: ville man ta mer än två supar till maten kunde det vara klokt att ha en läkare med vid bordet.

►► Forts. på nästa sida

Brännvin gjort på liljekonvaljer – lindring vid "örnaklank" men farligt för hjärtat.

– med bot och lindring stor?

» » Forts.från föreg. sida

Den viktiga frågan när man stod inför rikedomarna i naturens eget apotek var hur man skulle veta vad som var nyttigt och användbart och vilka sjukdomar och åkommor, som olika växter kunde ge bot och lindring för. Det gällde ju också att akta sig för sådant, som var allmänt otjänligt och kanske giftigt.

Man kunde förstås prova sig fram och det har man alltid gjort, men det fanns också ett annat sätt. Man kunde studera naturen närmare och mera eftertänksamt för att försöka förstå vilken avsikt Vår Herre hade haft med hela sin skapelse. Man tänkte sig gärna att Gud hade haft en särskild avsikt just med människan och att allt det andra i naturen, djur och växter, mest var till för att hjälpa och behaga henne. Det gällde bara att förstå hur han hade tänkt, att läsa rätt innantill i naturens alfabet. Man såg likheter av många slag och drog slutsatser om det ena och det andra.

”Lika botar lika”

Att blåsippans blad hade en form som kunde påminna om levern i den mänskliga kroppen var säkert ingen slump, Gud hade nog tänkt sig att de skulle kunna vara bra mot leverskador. Skelörtens gula saft blev ett botemedel om man drabbats av gulsot. ”Lika botar lika”, tänkte man och när funderingarna väl hade börjat gå i den riktningen var det lätt att finna nya stöd för tanken.

Orkidéernas knöliga rötter sågs som ett löfte om lindring om man hade ont i testiklarna och ormbett kunde motverkas av växter med ”slingrande” rotsystem. Besvär med synen kunde kureras med den blomman, som även i dag kallas ögontröst. Många växter har fortfarande namn, som påminner om det här.

Det brukar kallas för signaturläran och när man talar eller skriver om den brukar man börja med att säga något om en schweizisk läkare och naturfilosof, som dog 1541 och som gjort mer än någon annan för att göra det här sättet att tänka känt och omdiskuterat.

Han kallas nästan alltid för Paracelsus men hette egentligen, om man ska vara noga, något helt annat: Aureolus Philippus Theophrastus Bombastus von Hohenheim. Han hade gott självförtroende och jämförde sig gärna med antikens främste medicinska författare, Aulus Cornelius Celsus. Det var därför han tog sig namnet Paracelsus, den store Celsus’ jämlike.

Guds egen signatur

Paracelsus var övertygad om att Gud själv hade satt sin ”signatur” på allt han skapat – olika arter hade fått sin särskilda form och färg just för att männis-

kan skulle förstå vad hon skulle använda dem till. Det tror vi inte på längre, det tillhör en förgången tid. I andra avseenden var han en föregångsman, långt före sin egen tid. Sådana har ofta haft svårt att vinna ett omedelbart erkännande och Paracelsus var stursk och uppkäftig och hade lätt att skaffa sig fiender. Han blev snabbt ovän med sina kolleger i läkarkåren. Han underkände deras kunskaper och förklarade att det fanns mer förstånd i fjunen på hans egen haka än bland professorerna vid universiteten. Och han varnade sina kritiker och sa, att den enda uppmärksamhet de kunde räkna med i framtiden var att en eller annan hund kanske skulle lyfta på bakbenet vid deras gravstenar.

Tron på ”universalmediciner”

Apotekarna blev han också osams med. Det hade blivit populärt med läkemedel med väldigt många olika ingredienser och man drömde om ”universalmediciner”, som skulle kunna bota nästan allt. De kunde innehålla lite av varje, ofta uppemot sjuttio olika ingredienser, och knådades ihop till ett ”piller” av en vindruvas eller ett duväggs storlek. Apotekarna kunde själva bestämma vad de skulle innehålla och var inte alltid så noga med hygienien heller. Man tog vad man kunde hitta på kajen, skriver en medicinhistoriker.

Det säger sig självt att detta var gyllene tider för apotekarna. Paracelsus anklagade dem för att lura patienterna och bara tänka på sin egen för tjänst. Själv ville han ha enklare kurer med ett fåtal ingredienser, som man visste något säkert om. I alla sina strider stod han nog ändå i första hand på patienternas sida.

Fortfarande omstridd

Man må tycka vad man vill om Paracelsus och han är fortfarande en av de mest omstridda personligheterna i medicinhistorien, men på en punkt tycks han ändå ha fått rätt. I dag vet varenda människa som är lite intresserad av medicinhistoria åtminstone något om honom och hans tankar men vem kan erinra sig namnet på någon av hans många dåtida kritiker och fiender? Knappast någon. De är alla bortglömda och i dag finns också i Sverige, liksom i många andra länder, ett sällskap som läser, dyrkar, diskuterar och publicerar hans skrifter på nytt.

För den, som blir road av sådant här och vill läsa mer, finns mycket att välja på. Två bra böcker att börja med är Carl-Herman Tillhagens *Vår kropp i folktron* och *Medicinsk magi* av Matts Bergmark.

BO ANDERSSON

Paracelsus – älskad och hatad men aldrig glömd. Porträtt av okänd konstnär.

Tvestjört – en ovälkommen gäst i örat.

**Sveriges Dövas
Ungdomsförbund (SDU)**

Adress:
Förmansvägen 2, 6 tr
117 43 Stockholm

Fax:
08-442 14 97

Texttel. adm:
08-442 14 95

Hemsida:
www.s-d-u.se

E-post:
sdu@sdrf.se

**Ordförande:
Henrik Sundqvist**

E-post:
henrik.sundqvist@sdrf.se

SMS/3G:
0735-307 207

SDUs förbundsstämma

SDU:S FÖRBUNDSSTÄMMA genomfördes på Bergby gård utanför Grisslehamn den 24-26 april 2009. På fredagskvällen kom det cirka 38 personer med en abonnerad buss från Uppsala till den mysiga gården där det fanns en ombyggd 1800-talsfastighet med modern teknik i konferensrummet. Där fanns många små stugor som våra deltagare bodde i under helgen. Utanför receptionsbyggnaden låg en liten sjö där några änder simmade och bara hade det skönt.

Vi hade också några nordiska gäster, nämligen två personer från Danmark och två från Färöarna.

PÅ LÖRDAGEN, när förbundsstämman inleddes valdes Ola Lundström till förbundsstämmans ordförande och Sven-Emil Karmgård till mötessekreterare. Årets klubba var en grön jojo. Mötet gick smidigt och snabbt och verksamhetsberättelsen samt den ekonomiska redovisningen godkändes.

SDUs proposition om en stadgeändring, vilken innebär att ungdomsklubbarnas verksamhetsberättelser måste vara förbundet tillhanda senast en vecka innan förbundsstämman för att bli röstberättigade, godkändes. Fem motioner behandlades varav tre från SDUR och två från Isabella Hagnell. Mer om motionerna finns

på SDU:s blogg: www.s-d-u.se/blogg.

Eftermiddagen och kvällen ägnades åt femkamp, middag och aktiviteter.

På söndagsmorgonen samlades alla deltagare för att återuppta förbundsstämman som inleddes med avtackningar av de personer som under året och stämman på olika sätt engagerat sig i SDU. Slutligen valdes ny förbundsstyrelse och valberedning för det nya verksamhetsåret 2009-2010 (se nedan).

EFTER FÖRBUNDSSTÄMMANS avslutande gjorde vi en uppföljning av de tidigare motionerna som SDU fått. Sedan genomförde vi en form av påverkanstorg där alla deltagare fick framföra tankar, idéer och namnförslag vid olika stationer och arbetsgrupper som finns eller ska bildas inom SDU. Dessa var: Internationella gruppen, lägergruppen, kulturgruppen, rättighetsgruppen, arbetsgruppen om verksamhetsrevisor, arbetsgruppen om ledarpolicy och stationen om medlemshantering. Alla idéer och synpunkter som framfördes var tänkbara och betydelsefulla för SDUs fortsatta arbete! Dessa kommer att summeras och framföras till respektive arbetsgrupp/ansvarig för vidareutveckling.

SDUs nya styrelse 2009-2010:

Förbundsstyrelsen

Henrik Sundqvist, förbundsordförande

Ledamöter

Kristofer Carlsson

Jerry Harrysson

Jenny Nilsson

Johanna Treffenberg

Jonny Dufvenberg

Julia Kankkonen

Valberedningen

Elsa Brunemalm sammankallande,

Mia Modig

Petra Örlegård

Hanna Cederström

Utbildning för lägerpersonal i Eskilstuna

TILL SOMMAREN kommer vi ha läger, ett i Sverige och hela tre utanför Sverige. För det behöver vi lägerledare och självklart måste de utbildas också. Den 8 – 10 maj hade vi personalutbildning i Eskilstuna tillsammans med Unga Hörselskadade (UH). Totalt var vi 9 personer från SDU och 18 från UH.

Vi kom dit på fredagen och åt lunch på Vilsta sporthotell. Efter lunchen lyssnade vi på föreläsningar om neuropsykologiska funktionshinder och mobbning. Under kvällen ordnade UH lekar som alla deltog i.

På lördagens schema stod Röda korset. Ledarna fick lära sig första hjälpen. Efter paus blev det spännande; en grupp fick fejka en olycka och den andra gruppen skulle rädda de skadade. Även om det blev litet skratt här och där så var alla uppmärksamma och duktiga.

Efter den långa dagen med föreläsningar och kurs skulle man kunna tro att ledarna var trötta men istället deltog alla i lekar som SDU ordnade och var eld och lågor. Under söndagsförmiddagen planerade alla ledare sina läger.

Det är synd att jag är för gammal för lägren för om man tittar på hur kul vi hade under personalutbildningen så tror jag att det blir väldigt skoj under lägren i sommaren.

ELSA BRUNEMALM

PS: Jag sitter med i SDU:s lägergrupp och vi tar gärna emot synpunkter eller tips på läger. Eller kanske är du sugen på att sitta med i lägergruppen? Maila till elsa.brunemalm@sdrf.se eller sdu@sdu.se

Henrik Sundqvist offentliggör vem som får årets Handbojor.

SDUs Handbojor 2009 gick till SF Bio

UNDER FÖRBUNDSSTÄMMAN den 24 till 26 april 2009 offentliggjordes att SDU valt att märka SF Bio AB med årets Handbojor. Detta genom att begära en överlämning av Handbojor till VD:n Jan Bernhardsson. Handbojor ges årligen till verksamhet som bidrar till döva och hörselskadades utanförskap och hinder för deras individuella och kulturella självförverkligande.

Motiveringen till att SF Bio får utmärkelsen är att antalet textade svenska filmer minskat drastiskt under det senaste året. Anledningen uppges vara att de textade versionerna ofta går med ekonomisk förlust. Trots det så uppger SF Bio via deras hemsida att deras ambition är att erbjuda och utveckla den bästa film- och biografupplevelse för alla.

Med anledning av utmärkelsen gick SDU ut med ett pressmeddelande som publicerades 191 gånger i varierande medier. För att läsa pressmeddelandet i sin helhet; se SDUs blogg på www.s-d-u.se/blogg

I skrivande stund har vi en löpande kontakt och dialog med SF Bio med stora förhoppningar om att man där ska bli medveten om och lösa detta problem. Vi kommer att rapportera hur det arbetet fortlöper på vår blogg.

Deaftubiana

Dövas Tidning har plockat fem pärlor från Youtube – alla med döv- eller teckenspråksanknytning. Skriv sökorden så kommer ni direkt till filmsnuttarna.

★ **En döv utan armar?** Hur skulle det funka, tänker ni. Här har ni ett klipp på en döv man som saknar armar. På riktigt.

Sökord: *deaf man without arms.*

★ **En pärla om** hur idrott kan förbrödra. Damerna i IK Hephata representerar också Sverige till Deaflympics i Taiwan i höst.

Sökord: *ik hephata vs insa lyon.*

★ **Ett inslag hämtat** direkt ur verkligheten. En liten döv flicka besöker snabbmatsstället KF Chicken i den myllrande egyptiska storstaden Kairo. Och det är inte vilken restaurang som helst. Den sköts huvudsakligen av döva och hörselskadade.

Sökord: *deaf cairo kfc.*

★ **Kortfilmen Författarna** visades på den senaste visuella filmgalan. En rulle som väcker tankar. Goda skådespelarinsatser. Missa inte frukostscenen.

Sökord: *författarna staffan.*

★ **Så här kan det** se ut när Gallaudet-studenter tar examen. Idel leenden.

Sökord: *gallaudet graduation sandra frank.*

DEAFTUBIANA-JURY: NICLAS MARTINSSON & TOMAS LAGERGREN

Tips på klipp? Skicka till: tomas.lagergren@sdrf.se eller niclas.martinsson@sdrf.se

(Märk "DEAFTUBIANA" i ämnesraden i maillet)

Full fart på teckenspråksfirandet i Dövas Hus i Stockholm.

Fyråriga Kristoffer Hummelvik och hans storebror, Kalle, har roligt på Teckenspråkets dag.

Yawared Yawa är glad över att se att det hela tiden kommer nya ansikten till Dövas hus.

Ansiktsmålning stod bland annat på programmet i Örebro.

Dansgruppen Vampyre of the night uppträdde i Örebro.

Teckenspråkets dag lockade många

Teckenspråkets dag, den 14 maj, firades på många platser runtom i landet. DT:s reportrar besökte Dövföreningarna i Stockholm och Örebro för att kolla firandet. Och i Skellefteå fick butikspersonal belöningsknappar för sina kunskaper i teckenspråket.

Stämningen var glad och avslappnad när Teckenspråkets dag firades i Stockholm. Den solupplysta salen i Dövas hus var full med folk. En av besökarna var Yawared Yawa. Hon kom till stället för att lära känna nya människor.

På programmet stod bland annat ansiktsmålning för barn och filmvisning. En teaterföreställning skulle ha visats, men ställdes in på grund av tidsbrist för repetition. Godis från Eritreas dövas stödförening delades ut. En av arrangörerna, Mona Riis, var överraskad av att så många kom. Hon var särskilt glad över att se alla barn och ansåg att det var roligt att de fick se hur vuxna hyllade teckenspråket. Dagen genomfördes i regi av Stockholms dövas förening och Stockholms dövas ungdomsråd.

Vampyrer i Örebro

I Örebro bjöds det på underhållning på Tecken-

språkets Dag: Tipspromenad, femkamp och ungarna fick ansiktsmålning och stå nyfikna på rad bakom fiskedammen. Dessutom uppträdde dansgruppen Vampyre of the night. Allt detta i teckenspråkets tecken. Folk trivdes i den nyöppnade lokalen på Ånstagatan.

Belöningsknappar i Skellefteå

Skellefteås dövas förening har tidigare under året kollat hur teckenspråkskunnig butikspersonalen var i kommunen. De besökte 26 ställen. I sju av dem visade det sig att anställda kunde teckenspråk.

Resultatet presenterades på Teckenspråkets dag. Belöningsknappar med texten "Teckna med mig" delades ut till de aktuella affärerna, skriver Norran.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON & TOMAS LAGERGREN

Har du något att tipsa om? Kontakta redaktionen, adresser finns på sidan 2.

Rapport om SDRs intressepolitiska arbete

Språkmässa, tolkutbildningar och asylsökande

Trots kongress och intensivt lobbyarbete för teckenspråksstödet, så pågår det intressepolitiska arbetet som vanligt. Här är ett axplock:

Möte med Socialstyrelsen

■ SDR har ansökt om ett projekt hos Allmänna Arvsfonden för att kartlägga behovet av sluten psykiatrisk vård för döva. Döva med psykisk sjukdom far illa i hörande miljöer utan teckenspråkig kommunikation.

Projektet Mäns våld mot kvinnor

■ Projektet "Mäns våld mot kvinnor" kommer att presenteras vid Dövas Dag i september och i Stockholm i höst.

Kortkursverksamheten på Västankvik

■ Två veckoslutskurser är planerade under hösten, en om FN-konventionen och flyktingmottagning för döva och en föreningskurs.

Teckenspråkskampanjen

■ SDR har ansökt hos Allmänna arvsfonden för Teckenspråkskampanjen, bl a för informationsmaterial om skillnaden mellan svenskt teckenspråk och TSS*, myter om teckenspråk och CD med vardagsfraser.

Språkmässa

■ SDR planerar en språkmässa: *Hörselskadade och döva barn i ett språkligt, psykologiskt och socialt perspektiv*. Främsta målgrupp är föräldrar som valt bort teckenspråk för sina barn, för att få dem att inse betydelsen av tvåspråkighet.

STTF*:s årsmöte

■ Ragnar Veer föreläste om brukarnas förväntningar på tolken och introducerade begreppet "Väntrum", om hur brukare och tolk bör träffas före tolkningstillfället.

SDR driver: Tolkutbildning på högskolenivå

■ Det är brist på forskning i Sverige och vi kan inte delta i internationellt forskningsutbyte eftersom tolkutbildningen inte är en högskole/universitetsutbildning.

Härnösands folkhögskola har startat en treårig tolkutbildning, delvis på distans.

Ragnar Veer tog vid **Moderaternas arbetsmarknadskonferens** upp att teckenspråkstolkning på arbetsplatsen är en viktig tillgänglighetsfråga. Bidraget för arbetsbiträde är alldeles för

långt och fördomar och dålig attityd mot döva försvårar för döva att få arbete på den öppna arbetsmarknaden.

Kommunikation för barn med CI*, hörselskada och dövhet

■ SDR deltog på Birgittaskolan om "Kommunikation för barn med CI, hörselskada och dövhet". Pedagogerna rapporterar från olika håll i landet att föräldrars attityd förändras efter besök hos CI-teamen. Från att ha varit positiva, väljer de efter mötet bort teckenspråket. Den signalen är allvarlig och måste uppmärksammas!

Arbetsmarknad för alla

■ Socialdemokraterna bjöd in SDR och andra handikappförbund för diskussion om en arbetsmarknad för alla. Fackliga organisationer är inte alltid till hjälp när döva medlemmar behöver stöd. Ett exempel: Ett lokalt fackligt ombud nekade en döv person A-kassa, och föreslog i stället pension. Mona Sahlin sade att medlemmar har rätt till hjälp av facket och lovade att ta upp saken med LO och TCO.

Svenska Filminstitutet

■ SDR har uppvaktat Svenska Filminstitutet om fler textade svenska filmer och teckenspråkstolkade barnfilmer. Filminstitutet ser inga hinder för en dövförening att söka bidrag för att teckenspråkstolka barnfilm.

Syntetisk teckentolkning

■ Stig Kjellberg deltog i ett möte med bl a KTH* om syntetisk teckenspråkstolkning, som är möjligt använda för information vid stopp och förse-ningar på tågresor.

PTS* projekt "Sign on Demand"

■ En helt ny teknik som innebär att en person på t.ex. apoteket via kösystemet slussas till en disk med en Sign on Siteskärm, och att tolk på distans kopplas in samtidigt. Också vid telefonköer kan tolk kopplas in i rätt tid.

Besök från Portugal

■ I april fick SDR besök från Portugal, en döv teckenspråkslärare och en hörande Deaf studies-forskare. Johanna Mesch informerade om SDRs teckenspråksverksamhet och det svenska teckenspråkslexikonet.

PIR, praktisk informationsrådgivning

■ Johanna Mesch representerar kompetensområdet teckenspråk i PIR, praktisk informationsråd-

givning, en grupp inom Handisam*. PIR har formulerat minimikrav på myndigheter inom informationsområdet.

Föreläsning om det svenska teckenspråket och språklagen

■ I maj höll Johanna Mesch en föreläsning om det svenska teckenspråket och betydelsen av den nya språklagen på Framnäs folkhögskola i Piteå. Det var ca 45 åhörare från tolkcentralen, landstinget, gruppboendet, dövblindteamet och c-språkstuderande.

En policy för tvåspråkighet för specialskolorna har tagits fram, och finns på SPSM*s hemsida.

Inlämnade remissvar

- SPSM:s förslag om ny timplan för specialskolan.
- "En hållbar lärarutbildning SOU 2008:109.
- Aktiv väntan – asylsökande i Sverige, SOU 2009:19
- Kulturutredningen

Svenskt teckenspråk som modernt språk

■ SDR, FSDB*, DHB*, HRF* samt ungdomsförbunden i samarbete med Birger Sjöbergsgymnasiet arbetar för att svenskt teckenspråk ska ingå i gruppen moderna språk på gymnasiet. I maj uppvaktades utbildningsdepartementet i frågan. Beslut kommer i höst.

DO*-anmälan

■ SDR har anmält försäkringsbolag för diskriminering av döva. Döva får inte teckna individuell sjukförsäkring med motiveringen att döva har extra svårt att komma tillbaka till arbetslivet efter sjukdom. Påståendet saknar grund.

SAMMANFATTAT AV HELENA FREMELL STÅHL

*TSS – Tecken Som Stöd

*STTF – Sveriges Teckenspråkstolkars Förening

*CI – cochlear implantat

*KTH – Kungliga Tekniska högskolan

*PTS – Post- och Telestyrelsen

*Handisam – Myndigheten för handikappolitisk samordning

*SPSM – Specialpedagogiska skolmyndigheten

*FSDB – Föreningen Sveriges Dövblinda

*DHB – Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn

*HRF – Hörselskadades Riksförbund

*DO – Diskrimineringsombudsmannen

Deaf Unit försöker hjälpa den döve 8-åriga pojken som varken kunde teckenspråk eller gick i skola.

LAOS: Kunskapsbrist om döva leder till utbildade döva

Sara Selling är just hemkommen från Laos för Unga Hörselskadades räkning, där de driver ett projekt. Hon har just varit i huvudstaden Vientiane i tre månader. Hon berättar för DT om tiden i Laos, ett land som har tre dövskolor – på en yta lika stor som Storbritannien.

Laos ligger norr om Thailand och där har Unga Hörselskadade (UH) ett projekt. Två personer från UH, Sara Selling och Erik Knutsson, reste dit för att stötta och hjälpa en dövgrupp inom en större handikapporganisation (Lao Disabled People's Association) i Vientiane med deras arbete.

• Varför just Laos?

– Sverige och organisationerna SDR* och HRF* har i många år haft projekt i Laos. SIDA* har också haft Laos som programland. Vid årsskiftet kommer Laos inte längre att vara det. Därför ska jag och Erik Knutsson hjälpa Deaf Unit* att hitta andra organisationer, fonder och stiftelser som kan bidra med pengar. Deaf Unit får inget stöd från den laotiska regeringen.

Situationen i Laos är ganska prekär. Föräldrar får dålig information om vad deras barn med olika former av hörselnedsättning behöver.

Sara berättar om ett besök hos en åttaårig pojke som är medlem i Deaf Unit:

– Pojken kunde inte teckenspråk, gick inte heller i skolan. Han hade riktigt fattiga föräldrar som också var skilda och han bodde hos sin mormor.

– Pojkens hörande storasyster gick i skolan som alla andra. Mamman hade ingen aning om att det fanns skolor för döva barn. Det verkade som om hon inte hade någon kunskap överhuvudtaget om vad dövhet innebar. Deaf Unit ska nu försöka hitta en lösning så att pojken kan börja i skolan så fort som möjligt.

Lugn livsstil och hjälpsam befolkning

Ungefär 23.000 personer har någon typ av hörselnedsättning i Laos. Landet har en befolkning på ca 6.630.000 personer. Sara berättar lite om livsstilen där borta:

– Tempot är mycket lugnare i Laos än i Sverige, allt tar mycket längre tid och man stressar inte på samma sätt. Maten är oftast riktigt stark, de äter i princip alla delar på ett djur, kycklingfötter är ett exempel, magen på kycklingen ett annat.

– På marknaden säljer de kött helt öppet, inga frysdiskar. Det var något jag reagerade på när jag kom till marknaden för första gången. Människorna är väldigt vänliga och hjälpsamma. Mango är en frukt som äts flitigt. Den växer nästan överallt. Papayasallad är en stark sallad gjord av grön papaya, lök, chili, socker och fisksås. Olika typer av fruitshakes dricks det också mycket av. Gott och svalkande i det varma klimatet.

Sara fick vara med om att fira in det buddhistiska nyåret. En kollega i Deaf Unit, Phanita, bjöd in henne till en förberedelsefest där hon fick testa många nya smaker. Dadlar blev en ny favorit.

– Där träffade jag många döva ungdomar och hade en jättetrevlig kväll med mycket skratt. När jag skulle bli hemskjutsad skulle vi först knyta vita band runt Phanitas 87-åriga morfar som ett tecken på att han var respekterad och att man önskade honom all lycka och välgång. Därefter stänkte han vatten ur en fin skål med vatten, blommor och blad som symboliserade att han önskade oss yngre all välgång och lycka i livet. Det var väldigt speciellt och väldigt rörande att få vara med om. Fint på något sätt.

– Den kvällen kommer jag definitivt att minnas. Traditionen med att knyta band var något vi fick uppleva många gånger under den tredje veckan, de firade då in det buddhistiska nyåret, år 2551 blev år 2552.

• Dövas och hörselskadades situation, hur är den? Har de rätt till teckenspråk, som vi har här i Sverige?

– Det finns ingen lag i Laos som säger att alla döva och hörselskadade ska ha rätt till teckenspråk. Det är något som Deaf Unit jobbar med att ändra på.

• Bara tre dövskolor finns på en yta större än Storbritannien säger du. Och du säger också att många inte har råd att åka till skolorna. Det innebär att de som bor i närheten har tur?

– Ja, det kanske man skulle kunna säga, att de har tur. Och jag tror det mycket ligger i att föräldrarna inte känner till att skolorna finns. Jag har förstått att föräldrarna inte får någon information när de fått ett barn med en hörselnedsättning, de har ingen aning om vart de ska vända sig och håller istället sitt barn hemma. Eftersom de inte förstår vad en hörselnedsättning innebär tror de att deras barn inte är förmögna att göra någonting.

– Just nu har Deaf Unit ett projekt tillsammans med en organisation i Thailand där de ska försöka skapa en större förståelse hos föräldrar till döva och hörselskadade barn. Föräldrarna ska få träffa andra i samma situation och dela erfarenheter, för att de ska få en bättre förståelse för sitt barn och också se att det finns möjligheter.

TEXT: TOMAS LAGERGREN. FOTO: SARA SELLING

*SDR – Sveriges Dövas Riksförbund

*HRF – Hörselskadades Riksförbund

*Deaf Unit – en grupp inom den större organisationen LDPA (Lao Disable People's Association) som arbetar för personer med någon typ av hörselnedsättning. Deaf Unit har 206 medlemmar varav 25 är hörselskadade.

*SIDA – styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, är en statlig myndighet som lyder under UD, Utrikesdepartementet

Sven-Emil Karmgård.

Nya Språklagen en papperstiger?

”Champagnefirandet får vänta!”

Onsdagen den 20 maj 2009 antog riksdagen en ny språklag, där vårt svenska teckenspråk finns med och det tycker jag givetvis är väldigt glädjande! Den nya lagen kommer att träda i kraft den 1 juli 2009, men jag hoppas att SDR och dövrörelsen inte kommer att lägga sig ned och rulla tummarna nu.

Det var kanske vad man gjorde i den enorma glädjeyran efter det historiska riksdagsbeslutet den 14 maj 1981, då vi för första gången tillerkändes vårt språk. Det stod oss dyrt och här står vi, 28 år senare, äntligen inför nästa steg och en helt ny lag.

Till skillnad från andra tänker jag inte korka upp någon champagne och fira i överflöd över lagens tillkomst. Jag anser att det finns mycket arbete kvar och att vi bara tagit ett litet första steg. Det gäller att läsa mellan raderna i lagtexterna. Själva lagtexten är, som ofta, vagt och diffust skriven.

Därför är det extra viktigt att vi tittar på lagens förarbete och tyvärr är det ingen glädjande läsning. Exempelvis säger utredaren att ”det allmänna insatser för att skydda och främja det svenska teckenspråket bör finnas i särskild lagstiftning” (s. 221). Regeringen konstaterar även, något skarpare, att det

egentliga rättsläget inte förändras i och med lagens tillkomst utan att situationen är densamma: ”Hur det allmänna ansvar för teckenspråket ska uppfyllas i praktiken bör, liksom i dag, framgå av särskilda bestämmelser” (s. 42).

Lagrådet är också vass i sitt yttrande och slår först fast att lagen innehåller ”allmänt hållna bestämmelser” av ”övergripande karaktär” och att den ger uttryck för ”några generella språkpolitiska mål”. Vidare konstaterar Lagrådet att det inte går att ”utläsa något närmare om innebörden av dessa skyldigheter” och att ”några regler om tillsyn eller sanktioner har inte kunnat förenas med de opreciserade lagbestämmelserna.” Lagrådet är också mycket tveksam till lagen överhuvudtaget.

Jag hoppas därför att SDR tillsammans med dövrörelsen fortsätter att jobba ännu hårdare för att få till bättre och starkare lagstiftning, inom alla områden, som också är tvingande och som kan straffa dem som inte följer lagen. Då, och först då, korkar jag upp champagne för alla teckenspråkiga!

SVEN-EMIL KARMGÅRD

JURIS STUDERANDE

DEBATT

”Det gäller att läsa mellan raderna i lagtexterna. Själva lagtexten är, som ofta, vagt och diffust skriven.”

FOTO: KJELL GUNNÄ

SDI:s nya styrelse vald

■ Arne Lundquist blev omvald som ordförande på Svenska Dövdrottstörbundets förbundstämma den 24 maj. Johnny Slotts och Patrik Drivstedt tackades av. De nya ledamöterna efter dom blev Curt Ljungberg och Maria Norberg, båda från Örebro.

Styrelsen i sin helhet blev: Arne Lundquist, Hans Rimberg, Calle Rasmussen, Maria Norberg, Thomas Spogardh, Siw Andreasson, Christer Hovergren, Mona Riis, Curt Ljungberg.

TOMAS LAGERGREN

Boxaren Roy Svedberg har gått ur tiden

■ Roy Svedberg blev svensk mästare fyra gånger i flugvikt: 1950, 1952, 1953 som senior, svensk juniormästare 1945. Han boxades bland annat för Vänersborgs BK och Djurgården. Vid 2003 års Dövdrottsgala i Göteborg blev han utsedd till århundradets bästa idrottsman. Roy Svedberg blev 84 år.

Ny styrelse i EUD*

■ SDRs Mats Jonsson valdes till vice ordförande när EUD utsåg sin nya styrelse den 30 maj 2009. Till ordförande valdes Islands Berglind Stefánsdóttir.

*EUD – European Union of the Deaf (Dövas EU)

Rättelse

■ I DT nr 3 2009 på sid. 21 står det att när Älvsjöprojektet gick i stöpet planerar Stockholms stad seniorboende för döva i Skärholmen och vårdboende i Hökarängen. Det är inte Stockholms stad som planerar utan Stockholms Dövas Förening.

Leva & Fungera-mässan 21-23 april 2009

Besökarna nyfikna på teckenspråket

Årets Leva & Fungera arrangerades av Svenska Mässan i Göteborg på en yta av 5.500 kvm.

Många olika utställare deltog med information, råd, verktyg och många olika saker som kunde göra funktionshindrades liv enklare i både arbete och fritid i alla åldrar tex båtliv.

Leva & Fungera-mässans första dag fick en storartad start, arrangerat med total tillgänglighet.

Denna speciella mässa besöks av kommuner, landsting, regioner samt näringsliv. Det finns ett behov av erfarenhetsutbyte och spridning av idéer, och att samla erfarenheter och kunskap inför kommande liknande mässor.

Göteborgs Dövas Förening, GDF, deltog med en monter där en lång plansch med handalfabetet hängde ner från taket och med färgglada ballonger svävande i luften.

Sveriges Dövas Riksförbund, SDR, bidrog med ekonomiskt stöd och material.

Det stod alltid några döva och tecknade på teckenspråk, vilket drog uppmärksamhet till montern och nyfikna besökare strömmade till.

Bert Brännström var enastående som informatör trots att hans synfält är begränsat – det är som när man tittar i ett nyckelhål berättade han för besökarna.

Besökarna var nyfikna på teckenspråk och många undrade om det är internationellt och vad det finns för teckenspråksutbildning till lärare och förskol-

Göteborgs Dövas Förening hade en välbesökt monter vid årets Leva & Fungera-mässa.

lärare inom skola och förskola. Barn med kommunikationssvårigheter, tex om man använder Bliss, kan dra nytta av att kommunicera på teckenspråk som ett komplement, för att öka förståelsen.

Många var också intresserade av dövas historia, hur skolan fungerade förr i tiden med stark oralundervisning och hårda regler, till skillnad från hur det är idag.

GDFs monter är en viktig informationskälla för att sprida ökad förståelse för döva teckenspråksanvändare. En möjlighet att öka medvetenheten på alla nivåer i samhället samt att öka självförtroendet hos teckenspråkiga och förbättra hjälpmedel och de sociala kontakterna.

Vi tackar SDR för allt stöd.

**GDF/GLOBALA DÖVBLINDA
BJÖRN ÅNGQUIST**

Västtrafik skapar problem för synskadade resenärer

Västtrafik kommer att upphöra med försäljning av 100-kort i pappersform den 18 maj, efter detta säljs bara plastkort. Dessa kan man ladda med 100, 200 och 500 kr för att använda som betalning mellan olika zoner i Västra Götaland.

Det låter bra men det innebär ett stort problem för synskadade med begränsat synfält.

På papperskortet kan man se om hur mycket det finns kvar för vidare resor. Den display som finns på kortläsarna ombord på bussar och spårvagnar är svår att läsa, dåliga kontraster, sitter för lågt, dåligt

ljus etc. Ett papperskort är mer flexibelt, man kan titta på det i rätt ljusförhållanden och med eventuella hjälpmedel. Efter 18 maj blir det nästan omöjligt för synskadade resenärer som reser med plastkort att se återstående belopp.

Döva synskadade som dessutom har svårt att be om hjälp blir oroliga för att stämplingen inte registreras och att man fuskåker, risk för böter.

Vill härmed uppmärksamma denna grupp vars behov ständigt ignoreras i samhället.

Behåll papperskortet!

BJÖRN

Vi har ett händelserikt år framför oss!

2009 blir ett händelserikt år då både SDR, SDU och SDI har kongress eller stämma. Svenskt teckenspråk får en starkare ställning motsvarande minoritetsspråken i språklagen. Örebro utmärker sig genom att Dövdrottsspelet sker i Örebro i vår och Dövas dag äger rum i Örebro i höst.

Nytt folk tar över rodet i SDR vid kongressen i Leksand i juni. Generationsväxlingen ger en förnyelse om nya vindar, och vem vet vad de innebär?

Det finns fortfarande ett visst motstånd i dövrörelsen mot CI-utvecklingen. Motståndet är berättigat anser jag, eftersom CI-kliniker inte informerar föräldrar om det positiva med att alla döva och hörselskadade barn och barn med CI får svenskt teckenspråk från början och på så sätt, parallellt med talstimulans, får en bättre språkutveckling.

Det är ett problem att hörselvården och CI-kliniker informerar olika om betydelsen av teckenspråk för barnets utveckling. Hörande föräldrar får inte information om teckenspråk.

språk och föräldrarna behöver ingen ytterligare information om det.

Är det verkligen rimligt att hörselvården och CI-kliniker ger helt olika information till hörande föräldrar och döva föräldrar? Är det inte missvisande? Tjänstefe! Det blir ju som ett lotteri för de döva barnen, där den med döva föräldrar vinner. De barnen drar vinstlotten och får teckenspråk tidigt parallellt med talstimulans, medan de med hörande föräldrar får nilotten, vilket betyder att föräldrarna inte informeras och inte rekommenderas att ge barnet svenskt teckenspråk!

SDR anser att det är så viktigt att alla döva och hörselskadade barn får rätt till teckenspråk tidigt att vi har skrivit in det i handlingsprogrammet som vi lägger fram till kongressen. Vi anser att alla döva och hörselskadade barns rätt att få teckenspråk tidigt ska regleras i lag.

Jag vill uppmana alla föräldrar att uppmärksamma den här frågan och lyfta den i sin egen föräldraförening.

SDR svarar:

"Oroande signaler om motsatsen"

Det är glädjande att läsa Agneta Östermans insändare om att CI-kliniken i Stockholm är noga med att poängtera vikten av tvåspråkighet. Vi har ingen anledning att betvivla det.

Men likafullt får vi oroande signaler från flera håll i landet, om det motsatta förhållandet. Vi känner till flera fall där föräldrar som är positiva till teckenspråk byter åsikt efter kontakt med CI-teamet och den information som de ger. Föräldrarna har uppfattat att CI-teamet har rekommenderat dem att INTE använda teckenspråk. Vi står mycket frågande inför dessa dubbla budskap.

Ska vi tolka det som att CI-teamen informerar om teckenspråk till föräldrar, men framställer det på ett sådant sätt att föräldrarna efter den informationen väljer att inte satsa på teckenspråk för sina barn?

LARS-ÅKE WIKSTRÖM

FÖRBUNDSORDFÖRANDE

"Fel om CI-klinikerna – visst informerar dom!"

Jag läser i nr två av dövtidningen (i ledaren) att CI-klinikerna inte informerar föräldrar om det positiva med att barn med CI får svenskt teckenspråk. Jag håller inte med!

Jag är själv vuxen CI-bärare och har åtskilliga gånger varit ute och informerat just föräldrar om vikten av att barnen får tvåspråkighet och detta gör jag mot bakgrund av mina egna svårigheter att som hörselskadad klara t ex skolgången. Detta har jag gjort på önskemål av CI-teamet i Stockholm och jag har hos dem mött en stor ödmjukhet inför denna fråga, men också vikten av att informera föräldrarna att barnen INTE blir normalhörande utan behöver ett språk som fungerar även i bullriga miljöer eller när processorn är trasig, i simhallen eller andra tillfällen när CI inte kan användas.

Hur det fungerar på andra kliniker vet jag inte, men i Stockholm är man väldigt noga med att poängtera vikten av tvåspråkighet för CI-barnens föräldrar. I CI-föreningen har vi också ofta diskuterat denna fråga och vi är helt överens om att tvåspråkighet är viktigt!

Dessutom är det självklart jätteviktigt att börja tala med barnet innan man vet hur resultatet kommer att bli och då är ju teckenspråk det enda man med säkerhet vet fungerar.

Jag håller inte med om att döva och hörselskadade barn förvägras teckenspråk – däremot förekommer tyvärr att föräldrarna väljer bort det av egna skäl, t ex okunskap eller ovilja att ta till sig att deras barn ska tala ett språk de själva inte känner till.

AGNETA ÖSTERMAN, HÖRSELSKADADES DISTRIKT I STOCKHOLMS LÄN

Dövas ekumeniska kris

Prästen inom Svenska kyrkans teckenspråkiga arbete i Göteborgs stift, även kallad "dövrästen" slutar sin tjänst.

Detta är en följd av den omorganisation som stiftet nu genomför.

"Dövrästen" är idag anställd av stiftet men man ändrar nu detta till att tjänsten hamnar på församlingsnivå. Det innebär att arbetet förläggs till församlingsmedlemmar inom Göteborg, och inte till hela stiftet som tidigare. Många äldre döva bor utanför Göteborg och kommer med denna omorganisation förlora kontakten med en teckenspråkig präst.

Göteborgs stift sträcker sig över Halland, Bohuslän och delar av Västra Götaland. En enda teckenspråkig präst och en diakonissa har tidigare täckt detta stora område.

Både prästen och diakonissan ägnar mycket tid åt samtal och självvård med syfte att människor ska må bättre och bryta den isolering som många upplever. Denna del av verksamheten blir starkt påverkad av att tjänsten blir vakant. Det är oerhört svårt att få en teckenspråkskunnig präst och det gör döva oroliga. Diakonissan får en oerhört tung arbetsbelastning under denna tid.

Allt detta som en reaktion på kyrkans omorganisation.

"Dövrästen" och diakonissan anordnar varannan onsdag gemenskapsträffar, sociala aktiviteter och andakt/Gudstjänst i Pater Nosterkyrkan. Dessa är mycket omtyckta och välbesökta.

"Dövyrkan" arrangerar även kulturresor med upplevelse och rika vyer på re-

sorna, bästa medicinen för god hälsa.

Det finns risk för ökad demens bland äldre på grund av brist på social gemenskap enligt forskare. Det urartar till kris.

"Dövrästen" behärskar med hög kvalitet teckenspråket, med mjuka teckenrörelser som blir som poesi och signalerar en lugn och skön känsla till sinnena.

Teckenspråkiga måste få ha kvar en teckenspråkig präst! Kyrkan ska inte bara vara tillgänglig för de som bor i storstäder utan ska finnas där människorna finns. Att vara teckenspråkig döv i ett mindre samhälle innebär ofta en hög grad av isolering. Kyrkan kan hjälpa till att bryta den men då krävs en präst som talar dövas modersmål.

BJÖRN ÅNGQVIST

LENNART TJÄRNSTRÖM

Audismen – kan den skapa nya och positiva krafter?

Jag har med stort intresse följt debatten om audism, det är en "ism" som jag tror kan skapa starka och medvetna teckenspråkiga om den utvecklas på rätt sätt. Begreppet audism kan definieras som hörandes förtryck och okunnighet gentemot döva. Det är ett begrepp som är mer aktuellt än någonsin. Det i tider då allt färre döva och hörselskadade barn får använda teckenspråk. Och en grupp forskare försöker hitta en genteknik som gör att det kommer att födas mindre antal döva så småningom.

Audism får också många äldre döva att öppna sig och minnas sin plågsamma orala skoltid där det var fullt att använda teckenspråk. Samhället på den tiden var byggt och anpassat efter folk som hade fullgod hörsel – alltså var samhället inte tillgängligt för döva. Många äldre minns säkert hur de fick stipendium i dövskolan om att de kunde tala bra, eller hade bra avläsningsförmåga. Hade eleven ett levande och uttrycksfullt teckenspråk sågs det som något negativt.

Nu är det annorlunda i dövskolan, eleverna får undervisning för att bli tvåspråkiga och teckenspråk används på ett naturligt sätt i undervisningen. Det har skapat allt fler tvåspråkiga döva. Jag kan däremot inte förstå när man kopplar audism till att döva får ett extra år i dövskolan. Det extra året är ju tänkt att ge elever en möjlighet att fördjupa sin läs- och skrivförmåga på sitt andra språk inför vidare studier. Universitet och högskolor satsar med stöd i olika former då grundkunskaperna brister även hos många hörande studenter. Jag ser det som att ju mer vi satsar på grundnivå, desto större chanser har döva elever att klara den inriktning de önskar. Det är först när döva själva börjar

värdesätta sina unika kunskaper och erfarenheter som andra kan börja uppskatta dem.

Att få arbeta med det man trivs med borde vara en rättighet. Så är det inte idag, konkurrensen är stenhård. Tidigare trodde man att IT-tekniken skulle underlätta för döva att få fotfäste på arbetsmarknaden, men tittar vi tillbaka har tekniken i stället blivit ett hot. Tekniken har tagit över en stor del av vårt tidigare arbete, och allt ska gå snabbt.

Visst kan jag förstå att döva helst vill arbeta i en teckenspråkig miljö, men då blir det oftast som dövlarare eller något jobb i en dövförening. Hur ska vi göra för att få plats på den öppna arbetsmarknaden? Idag ser begreppet audism bara till de problem som döva får uppleva i samhället. Det ser jag som en svaghet. Vi kan istället vända "ismen" till något positivt så att vi blir mera medvetna om vår nuvarande situation. Det kan också sporra oss till att ta nya krafter för att få möta och uppleva ett meningsfullt yrkesliv. Det gäller också att visa en positiv inställning, som arbetsgivaren ofta värdesätter snarare än kunskaper.

Har du ett genuint intresse för något och är beredd att engagera dig tror jag dörren till jobb lätt öppnas. Att bara be mamma eller pappa, eller någon annan att ringa företaget där du söker jobb kan ge ett konstigt intryck. Företaget undrar då varför du inte ringer själv och tolkar det som att du inte vill ha jobbet tillräckligt mycket. Chansen att få jobbet är mycket större om du beställer teckenspråkstolk och gör ett personligt besök för att presentera dig. Det är ett möte som kan övervinna hörandes negativa tänkande och okunnighet om oss döva. Det ger nya och positiva krafter.

LENNART TJÄRNSTRÖM

Lennart Tjärnström

Trevlig sommar!
önskar DTs redaktion

VT8882

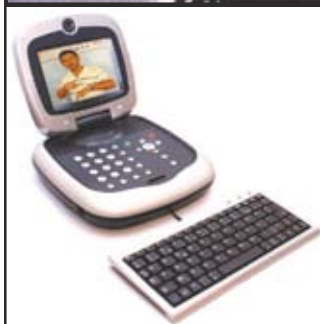
Bildtelefoni när den är som bäst

Med Visiontechs bildtelefon VT8882 kan du lika enkelt som med en vanlig telefon nå dina nära och kära med bild, ljud och text* var de än befinner sig i världen. Ingen samtalstaxa tillkommer. Allt i ett lösning som **inte** kräver en dator. Allt du behöver ha är bredbandsuppkoppling, elektricitet och en VT8882.

Total kommunikationslösning för döva och hörselskadade.

- Bra ljud och bildkvalitet
- *Textmeddelanden till andra VT8882 användare
- Uttag för varseblivning
- Godkänd av HI

Vill du veta mer om hur du ansöker om en VT8882 som ett hjälpmedel gå in på vår hemsida:

www.vt8882.se

Amiralsgatan 20 | 211 55 Malmö | Taltel : 040-661 41 80 | Fax : 040-661 41 88
Mobil/sms/3G : 0701 44 33 77 | E-mail : mail@visiontech.se

Genom vårt utbildningskoncept ger vi varje person goda förutsättningar att, själv och tillsammans med andra, skapa en meningsfull utveckling och delaktighet i samhällslivet.

MOT NYA MÖJLIGHETER

I AUGUSTI 2009 öppnar Mo Gård Folkhögskola i Skåne. Skolan ligger i Åkarp, mellan Malmö och Lund. Du tar dig enkelt till skolan med buss eller tåg. Skolan är utrustad med anpassade lokaler och teknik.

MO GÅRD FOLKHÖGSKOLA vänder sig i första hand till dig som kommunicerar på teckenspråk eller använder andra alternativa kommunikationsformer. Utbildningen är individuellt anpassad och du kan välja att läsa på hel- eller deltid. Studierna sker i lugn takt och i små grupper och du har möjlighet att få stöd utefter dina behov. Du kan själv välja vilken inriktning eller vilka ämnen du vill läsa.

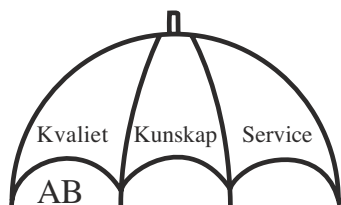
UTBILDNINGEN är studiemedelsberättigad och för att söka till skolan måste du ha fyllt 18 år.

För ansökan ring 0122-248 00, Texttelefon 0122-248 80, SMS 073-033 43 00 eller besök www.mogard.se

Mo Gård Folkhögskola
Box 76 | 612 22 Finspång
Telefon: 0122-248 00 | Texttelefon: 0122-248 80
E-post: info@mogard.fhsk.se | www.mogard.se

Posttidning B

Avsändare
Dövas Tidning
Box 300
793 27 Leksand

AB

STOCKHOLMSTOLKARNA

för barndomsdöva, dövblinda och hörselskadade

GLAD SOMMAR
önskar

AB Stockholmstolkarna
STAB